

CONTRA

nr 6 2000 (nr 154 från starten) årgång 26 Pris 25:-



Informationsfrihet på bibliotek
Myten om IT-ekonomin
Östersjömiljarden

FRIHETENS RÖST
för västerländsk demokrati-

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-720 01 45

Telefax: 08-720 01 95

E-post redaktionen@contra.nu

Internet hemsida <http://www.contra.nu>

Sluten del endast för prenumeranter:

<http://www.contra.nu/prenumerant/oversikt.html>

Användarnamn och lösenord finns bara
i den tryckta versionen av Contra.

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro
443-5467.

Finland: Minst 100 mark per år.

Leonia girokonto 800055-1125829.

Norge: Minst 145 norska kronor per år.

Den norske bank giro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 130 danska kronor per år.

BG ForretningsGiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redaktion: Tommy Hansson, Carl G. Holm och
Tommie Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Birger Larsson,
Bertil Lindblom, David Stavenheim, Arne Sundström
och Marek Zyto samt Christer Arkefors, Italien, Peter
Hartvig Danmark, Bertil Wedin, Mellersta Östern, Al-
lan C. Brownfeld, USA och Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-500 05

Presslagd 2000-12-01
Sävsjö Grafiska, Sävsjö 2000

Omslagsbilden: Vi visste inte alls hur träffande omslagsbilden på förra numret av Contra skulle bli. George W. Bush talande vid just Florida International University. Utan det talet hade det kanske gått annorlunda i det amerikanska presidentvalet. Detta nummers omslagsbild ansluter till artikeln om folkbiblioteken på sidan 18. Om ett bibliotek bestämt sig för att inte köpa in en bok är det normalt inte ens möjligt att få fram boken genom så kallat fjärrlån. På svenska bibliotek gäller att bara politiskt korrekta åsikter ska tolereras.

CONTRA-NYTT

Se till att Contra finns på Ditt bibliotek!

Det finns över 1 000 folkbibliotek i landet. Och Contra finns på bara några tiotal av dem. Du kan vara ganska säker på att det även på den allra minsta filial finns en och annan bolsjevikkblaska. Men finns Contra på Ditt bibliotek? Inte, tala då med bibliotekarien och föreslå inköp. Kolla först in på tidskriftshyllan för att få en uppfattning om vad som finns i övrigt. Det är ju högst rimligt att ett anständigt balanserat bibliotek har en högerinriktad tidskrift som står fri från partipolitiken. Contra är den tidskriften... Och Du är den som ska förklara det för Din bibliotekarie. Läs vidare Karl-Göran Bottwyks artikel om biblioteket i Skellefteå på sidan 18 i detta nummer av Contra.

Att följa presidentvalet i USA på www.contra.nu

En av de mest lästa sidorna på Contras webb-sajt under september och oktober (säkert även november, men det har vi inte kunnat kontrollera än) var den speciella USA-valsidan. Den som följde valet – både före och efter själva valdagen – kunde hålla sig betydligt bättre informerad än den som nöjde sig med att läsa svenska tidningar och/eller titta på TV. Och vår valprognos från april 2000 var fel bara för två delstater, Tennessee och West Virginia. Vi hoppas att i framtiden kunna ge våra läsare detta lilla extra också i andra ämnen. Kolla in på Contras hemsida, <http://www.contra.nu>! Där hittar Du också vårt elektroniska veckobrev – Veckans Contra – och mycket annat!

Contra-läsarna tycker

Varje vecka har Contra "Veckans fråga" på nätet. Här är några av de senaste veckornas frågor – och Contra-läsarnas svar:

Svenskt medlemskap i EMU kräver samordnad europeisk skatte- och socialpolitik! (65%)
Byt till direktval av USAs president! (56%)
Sälj ut akutsjukhus till företag med vinstintresse! (60%)
Palestinierna har största skulden för oroligheterna i Mellersta Östern! (52%) – israelerna (31%), lika goda kålsupare (17%)
Avsuttna statschefer ska inte få fri lejd! (63%)
Kim Dae-jung rätt man för fredspriset! (61%)
Nordkorea närmast till att bli befriat! – Nästa land som befrias från kommunismen blir... Nordkorea (30%), Kuba (27%), Vitryssland (18%), Tadzjikistan (6%), Kina (4%), Angola, Kazachstan, Uzbekistan och Turkmenistan (3% var), Laos (2%) och Vietnam (1%)
Sexköpslagen ska avskaffas?!? (49%) ...kompletteras med förbud mot försäljning (28%) ...bibehållas (23%)

Brian Crozier vs. Sovjetunionen

I Contra nummer 3 1995 presenterades Brian Crozier som en av det "Kalla krigets hjältar". Han hade under flera decennier som journalist, konfliktanalytiker och författare effektivt kartlagt och varnat för sovjetkommunistisk subversion världen över. Han blev en pålitlig källa, som citerades flitigt av andra frihetligt sinnade försvarare av västerländska värden.

För sina analyser har Brian Crozier också hyllats över helsidor av London-tidningen *The Times*. Detta gjordes när historieforskaren Norman Stone i en uppsats hade hävdat att inte många fler än George Orwell, Ronald Reagan och Brian Crozier hade "got it right", det vill säga hade på ett tidigt stadium till fullo förstått Sovjetmaktens onda natur och avsikter.

I en artikelserie om Crozier har *The Times* även beskrivit hans länge okända funktion på 1980-talet som chef för en då ultrahemlig underrättelseorganisation, privatägda, men med rapportering direkt till Storbritanniens premiärminister Margaret Thatcher och USAs president Ronald Reagan. Amerikanska CIA och brittiska MI 6 hade försvagats av fientlig penetrering och blev nu åsidosatta.

"Högerlägren" hade rätt

Brian Croziers relationer till etablerade underrättelsetjänster och hans egna göranden

den i dessas sfär avslöjade han själv i sin memoarbok, *Free Agent, The Unseen War 1941–1991, The Autobiography of an International Activist*, som år 1993 publicerades av HarperCollins, London, när de brittiska myndigheterna med rättsliga åtgärder hade lyckats censurera bort många avsnitt med för den offentliga sektorn besvärande uppgifter om inkompetens bland statliga tjänstemän (boken behandlades i Contra-artikeln om Crozier i nummer 3 1995). Reduceringen hindrade inte att boken, på 314 sidor, blev en fascinerande beskrivning av det "Kalla kriget" med en sovjetisk subversionsmakt, som drog fördel av västlig naivitet, men som också hindrades av västliga "hökars" ofta djärva initiativ.

Croziers initiativ beundrades av många i den fria världen och bland motståndsmän i Sovjetblocket. Han stöddes lojalt av den brittiske fältmarskalken Lord De L'Isle, som, när Mrs. Thatcher ännu var premiärminister, ivrade för att Crozier skulle adlas. När hon hade accepterat att föreslå drottningen detta, ingrep hennes utrikesminister, Lord Carrington, som kände sin ställning hotad av Brian Croziers internationella nätverk över vilket utrikesministeriet inte hade någon kontroll. Carrington agerade intensivt, och med framgång, för att Thatchers och Reagans förtrogne skulle förbli *Mister Crozier*, alltså utan adelstitel och utan stol i House of Lords.

Mr. Crozier hade dock vunnit flera yrkestitlar, varav en var historiker. Många av hans böcker, inklusive tre mycket omfattande biografier – över generalerna Fran-

av Bertil O. Wedin

cisco Franco, Chiang Kai-shek och Charles de Gaulle – har vida accepterats som värdefulla historiska verk.

För några år sedan började han att skriva Sovjetrikets historia. Några förläggare invände att detta möjligen var ett onödigt projekt, eftersom mycket redan hade publicerats om det "Kalla kriget" och den kommunistiska stormaktens fall. Det fanns dock ingen bok, ansåg Crozier, som klart och rätt beskrev Sovjetmaktens uppkomst, strategi, expansion, misstag och fall i ett och samma logiska sammanhang. Vidare var många tidigare böcker om Sovjetriket färgade av felaktiga föreställningar. En ny bok skulle projicera viktiga fakta och aspekter, som länge hade varit okända eller hade avvisats av inflytelserika institutioner och media som tokiga eller illvilliga högermäns påhitt.

Att "höger"-lägren hade haft rätt kunde nu dock bevisas med *sovjetiska dokument*. Att så var fallet var i sig något av stor historisk betydelse. Under Boris Jeltsins första regeringsår kunde vem som helst i världen få del av det fallna Sovjetrikets mest hemliga dokument. Det blev rusning till de berörda myndigheterna i Moskva. Ungerska intressen, till exempel, kunde för första gången få uppgifter om de ungrare, som år 1945 fördes som slavar till olika platser i Sovjetunionen. Kommunistiska intressen, som, när Jeltsin hade blivit president, annars låg lågt internationellt, försökte köpa upp så mycket som möjligt av dokumentationen i hopp om att kunna hindra spridning av innehållet. Men då hade redan det amerikanska Stanford-universitetets Hoover-institution köpt flera miljoner dokument, inklusive topphemliga KGB-rapporter om göranden av väldig betydelse för det internationella skeendet under Sovjetunionens existens.

Sovjetrikets uppbyggnad

The Hoover Institution ställde materialet till Brian Croziers förfogande och utnämnde honom till *Distinguished Visiting Fellow*. Med hjälp av översättare och forskningsassistenter kunde han iordningställa vad som snart skulle bli den mest omfattande samling bevis, som någonsin

Brian Crozier spelade en betydelsefull roll i den fria västvärldens kamp mot kommunismen i det kalla kriget. (Foto: Bertil Wedin)



har publicerats tillsammans med en korrekt beskrivning av Sovjetrikets tillkomst, spridning och fall.

Förra året blev Crozier färdig med sitt livs kanske mest betydelsefulla verk, *The Rise and Fall of the Soviet Empire*. Boken, på 830 sidor, utgavs vid slutet av året av det amerikanska förlaget Forum-Prima Publishing. De första 525 sidorna utgörs av Croziers förklarande och koncisa, men också mycket välformulerade beskrivning av den annars nästan ofattbara sovjetiska epoken. 245 sidor består av relevanta sovjetiska dokument, länge hemligstämplade, nu översatta till klar och tydlig engelska. Originalen hade undertecknats av sovjetiska ledare och KGB-chefer vid tider då de säkerligen inte befarade att texterna skulle komma att läsas utanför den egna kretsen. Övriga 60 sidor är fyllda med andra källhänvisningar samt index.

När jag hade fått ett recensionsexemplar av vad som nu är känt i berörda kretsar som *Crozier's Empire Book*, förmodade jag, att den skulle bekräfta vad jag redan visste. Men när jag hade börjat läsa den, kändes det som om jag hade fått tag i en spännande äventyrsroman. Jag kunde inte sluta. Ibland höll jag andan. Somligt hade för mig varit helt okänt. Somligt hade jag glömt bort, fastän det var mycket viktigt. Som svensk var det lätt att småle, när jag läste att den tidning, som Lenin startade i Väst-europa år 1900 hette *Iskra*, vilket betyder "Gnistan", samt att Lenins parti, känt som "Bolsjevikerna" och "Kommunisterna" egentligen hette Socialdemokratiska arbetarepartiet (på ryska).

Beskrivningen av Sovjetrikets uppbyggnad indelas i tre stadier:

1. (1918–1924) Lenins återuppbyggnad av vad som hade varit det ryska tsarriket samt inkluderingen av Yttre Mongoliet.
2. (1945–1975) "Satellitiserings" av angränsande territorier i Centraleuropa och Fjärran Östern, inklusive Kina (1950–1960), och Nordkorea (1948), Nordvietnam (1954) och Laos samt Sydvietnam och Kambodja (1975).
3. (1959–1979) Skapandet och utvidningen av det "perifera imperiet": Kuba, Seychellerna, Grenada, Nicaragua, Etiopien och Afghanistan.

Kissinger hyllar

Redovisningen görs synnerligen intressant med beskrivningar av Lenins och många andra sovjetledares karaktärs-

egenskaper, humör, göranden, korrespondens, maktkamper och delvis protokollförda attityder till de grymma metoder med vilka de höll makten i Sovjetriket samt deras förakt för alla "idioter" världen över, som lät sig lurats eller köpas till aktiv assistans som spioner, sabotörer och terrorister eller som organisatörer av kommunistiska frontorganisationer.

Den 25 januari 1980 blev Lech Walesa medlem av en varvsarbetarekommitté i Gdansk, Polen. Den 17 september valdes han till president för den *Den Nationella Solidaritetskommittén*. Han blev en svår nöt, som sovjetledningen skulle ha kunnat knäcka med en pistolkula, men den hesiterade. Walesa var en ovanlig opponent – en sann proletär, ivrare för demokrati med arbetaremassor som stöd och dessutom en katolik med förmåga att lätt samla massor av arbetare till spektakulära bönemöten.

År 1981 skrev Brian Crozier till premiärminister Thatcher och president Reagan att, om KGB inte hade nerver nog att mörda Walesa, så skulle Sovjetriket börja att falla. Ändå beskriver Crozier som Sovjetrikets "vändpunkt" den amerikanska invasionen av Grenada år 1983. Det sovjetiska självförtroendet försvagades. Fem år senare beordrade Sovjetunionens dåvarande president Michail Gorbatsjov tillbakadragandet av sovjetiska styrkor från Afghanistan och av kubanska trupper från Angola. Nu kunde, enligt Crozier, ingenting hindra det sovjetiska imperiets kollaps.

Trettio tusen exemplar av *The Rise and Fall of the Soviet Empire* har hittills sålts. Snart inleds den fjärde tryckningen. Dr. Henry Kissinger har hyllat boken som den "slutgiltiga historiebegravningen" av Sovjetriket — en rysande redovisning av en ideologi som plågade vårt århundrade. Den kommer att förbli en viktig påminnelse om varför vi utkämpade det Kalla kriget och om hur kommunismen dömde sig själv till undergång."

I bokens slutord framhålls dock, att kommunismen på många håll har överlevt och i andra områden har återuppstått; slutavsnittet har rubriken *The Red Phoenix*, alltså med syftning på den fågel (med det svenska namnet Fenix), som enligt en arabisk legend satte eld på sig själv för att kunna resa sig ur den egna askan.

Kommunistisk come-back?

Det gladdes många, att sovjetkommunismen kom att se ut som inget mer än en askhög. Men högen har inte legat stilla. Ur den har rests krafter, som, enligt Crozier, skulle kunna utvecklas till en ny kommunistisk stormakt. I somliga delar av det fallna Sovjetriket har kommunismen bara låtsats vara död genom att byta partinamn och uttala lojalitet med reformer och demokrati, men ändå behållit makten och återgått till kommunistisk kontroll. I andra delar har kommunisterna, efter byte av partinamn, medverkat till en reformering, som möjliggör fria val, förlorat val, men gjort det omöjligt för det vinnande partiet att regera, så att kommunistpartiet med det nya namnet kan vinna nästa val.

Kommunismens möjliga *come-back* har blivit ett primärt debattämne i konservativa läger världen över. Debatten förs i journaler med ganska ringa spridning. Aspekter framförs i böcker, som sällan uppmärksammas utanför författarnas egna kretsar. Som nya kommunistiska fronter nämns de krafter, som anses upprätthålla *political correctness* och ivra för "multikulturella (antivästliga) samhällen". EU ses i denna sfär som en farlig fiende till västlig kultur och frihet för individen. EU's högkvarter i Bryssel anses vara penetrerat av kommunistiska element och kallas "Nya Kreml".

De flesta brittiska högermän av betydelse tycks nu vara starka EU-motståndare. Brian Crozier är ett av få undantag. Han tolererar EU och det brittiska medlemskapet. Han till och med anser att Storbritannien skall uppge pundet och acceptera euron. Denna avvikelse kan bero på att han mer än många andra känner sig internationell. Han föddes i Australien och växte upp i Frankrike. Han skriver böcker och uppsatser inte bara på engelska, utan även på franska och spanska.

När jag år 1995 intervjuade Crozier för ett radioprogram och frågade om han ämnade återuppta sin opinionsbildning mot kommunismen, svarade han, att han avsåg att publicera de fakta han hade om den nya kommunismen, men att han hade blivit för gammal för aktiva kampanjer. Han hoppades att yngre personer med intresse för det potentiella kommunisthotet skulle engagera sig i saken. Sedan dess har han dock skrivit många uppsatser om hotet, och har föreläst om det. I boken *The Rise and Fall of the Soviet Empire* är hans fakta och

aspekter rörande *The Red Phoenix* sammanfattade på 48 sidor.

Lord Carringtons ovan nämnda göranden ledde till en nedkyllning av relationerna mellan Brian Crozier och Margaret Thatcher, men när hon hade läst *The Empire Book*, uttalade hon: "Brian Crozier har under många år varit en av de mest framstående auktoriteterna vad gäller kunskap om kommunismens realiteter och metoder. Hans nya bok förklarar århundradets mest fascinerande och kontroversiella omständigheter."

Boken har hyllats också av bland andra William F. Buckley Jr., amerikansk författare, konservativ ideolog och utgivare av *National Review*, Edwin J. Feulner, chefen för *The Heritage Foundation* i Washington och Herbert Romerstein, tidigare chef det amerikanska informationsverkets (USIA) särskilda avdelning för åtgärder mot sovjetisk desinformation. Romerstein skriver: "Brian Crozier var före sin tid. Han blottlade Lenins och Stalins förbrytelser långt innan de sovjetiska arkiven öppnades och övertygade andra historiker om att Crozier hade haft helt rätt."

Sovjetisk Cypern-hjälp

I kapitel 39, *The International Machine at Work, 1974-1989*, radas upp dokumenterade exempel på sovjetiska "aktiva åtgärder" (*active measures*, på ryska *aktivnije meroprijatija*) på många håll i världen. Sådana genomfördes vanligen av KGB på order av det sovjetiska kommunistpartiets centralkommitté. Exemplen visar inte oväntat att Sovjet-ledningen stödde subversion internationellt med pengar, vapen, träning, falska pass med mera. Dokumentationen avslöjar även namnen på organisationer och personer som under den nämnda tiden hade bett om sådan assistans.

Bland dessa beställare fanns en Gus Hall, som år 1980 var generalsekretare för det amerikanska kommunistpartiet (*The Communist Party of the United States of America, CPUSA*). Han bad att en av hans medarbetare, beskriven som hans *personal representative*, skulle få genomgå "specialträning" inom KGB. Detta beviljades av det sovjetiska kommunistpartiets ledning den 5 september 1980.

En intressant sovjetisk rapport är undertecknad den 8 juli 1974, av ingen mindre än Jurij Andropov, som då var chef för KGB (han blev 1982 ledare och 1983 president för Sovjetunionen). I rapporten

Cypern var en viktig del av världen i allmänhet och Medelhavsområdet i synnerhet för Sovjetunionen, som frikostigt understödde det grek-cypriotiska kommunistpartiet.



meddelade han det sovjetkommunistiska partiets centralkommitté, att KGB, nu vid början av juli 1974, hade genomfört hemliga leveranser av vapen och ammunition till det grek-cypriotiska kommunistpartiet, AKEL (Cyperns arbetande folks progressiva parti).

Cypern var då, på ytan, ett tämligen fredligt land, men en vecka senare, den 15 juli, genomfördes en statskupp mot presidenten, ärkebiskop Makarios, och denna följdes omedelbart av blodiga strider mellan greker och greker och mellan greker och turkar. Den 20 juli intervererade Turkiets krigsmakt, som, för att kunna skydda turk-cyprioterna, genomdrev den delning av ön som ännu består, med en turk-cypriotisk stat i norr och en grek-cypriotisk stat i söder.

Bloddbadet på Cypern i juli 1974 beskrevs snart av pro-sovjetiska kommunistpartier över hela världen som något, som amerikanska CIA skulle ha iscensatt med hjälp, först av "fascistjuntan i Aten", som ledde statskuppen, därefter med hjälp av Turkiets anti-kommunistiska militärer.

Under ett kvartssekel har KGBs hemliga vapenleveranser till kommunisterna på Cypern vid början av juli 1974 varit okända för den internationella allmänheten. Crozier fann uppgiften, när en av hans medarbetare hade översatt Andropovs rapport från ryska till engelska. När jag skriver detta (på Cypern av alla ställen) har uppgiften ännu inte fått stor spridning, men den kommer möjligen att leda nya bedömningar av stormaktspelet kring Cypern.

Nyligen kom Brian Crozier på besök till den allmänt icke erkända Turkrepubliken på norra Cypern för att träffa presidenten,

Rauf Denktash, och hälsa på hos skrivaren av dessa rader. Crozier, nu 82 år gammal, hade varit änkeman en tid, men hade nu gift om sig med yngre, mycket vacker, dam, som, framhöll han i en radiointervju, hade förändrat hans liv på ett behagligt sätt så att hans aptit på fortsatt arbete som författare hade ökat. Paret bodde på ett hotell nära mitt hem. Jag träffade Brian Crozier varje dag under ett par veckor, och han accepterade med glädje att bli intervjuad för tidskriften *Contra*.

Först frågade jag om bakgrunden till hans intresse för Cypern.

–Jag besökte Cypern för första gången år 1956, då jag arbetade för *The Economist* och hade sänts till Kairo för att intervju premiärminister Nasser, som snart blev Egyptens diktator. I Kairo hörde jag över BBC att [den grek-cypriotiska organisationen] EOKA hade intensifierat sin terrorism på Cypern. Jag hade redan under många år inriktat mitt arbete som journalist på frågor som gäller terrorism och guerrillakrigföring. Jag fick i uppdrag av *The Economist* att fara till Nicosia [Cyperns huvudstad]. Där fick jag hjälp av experter från det brittiska utrikesförvaltningen, och där träffade jag också Randolph Churchill, son till Winston Churchill. Tillsammans gjorde vi program om EOKA för BBC.

Under många av de kommande åren betraktades Cypern-frågan i mina kretsar av journalister och konfliktanalytiker som en separat oroshärd med ringa eller ingen bindning till den stora konflikten mellan öst och väst. Detta var ett misstag. Först efteråt har vi förstått att Sovjetmakten hade för avsikt att med grekiska kommunisters hjälp göra Cypern till ett Medelhavets Kuba.

Nu finns på södra Cypern [den grekiska delen] en stor närvaro av guerrilla-utbildade marxist-leninister från olika länder. Där finns också cirka 30 000 ganska nyanflyttade ryssar och andra från det fallna Sovjetriket. Många av dessa har identifierats som före detta sovjetiska militärer och KGB-officerare. Det är viktigt att den turkiska republiken här på norra Cypern får behålla Turkiets militära skydd. Den turkcypriotiska republiken bör erkännas. Konflikten mellan de två republikerna på Cypern kunde enligt min mening lösas om båda accepterade att bli likvärdiga partners i en konfederation. Mitt intresse för dessa frågor har fört mig till norra Cypern två gånger de senaste fem åren.

Här sitter vi och åter gott med en skön utsikt över Medelhavet. Du gillar att din kungligt med gott vin. Men du röker inte, och du verkar aldrig vara det minsta stressad. Hur har du kunnat kombinera en konfliktladdad karriär med ett sådant yttre lugn? Har det hjälpt att du spelar piano?
–Möjligen är det så. Jag utbildades vid Trinity College till pianist och kompositör. Sedan jag var barn har jag spelat piano varje dag, om ett instrument har funnits tillgängligt. När jag spelar, försvinner stress helt, och jag känner mig genomlycklig. Med en daglig dos av skön musik går arbetet lätt.

Hur blev du politisk journalist?

–Som musikstudent fick jag i uppdrag av tidningar att recensera konserter och inspelningar. Jag blev känd hos *Reuters*, och när jag var i Paris år 1936 skrev jag på uppdrag av *Reuters* en artikel om det politiska läget i Frankrike. Den accepterades. Min karriär som politisk journalist hade börjat. Mina politiska sympatier låg långt till vänster, men när jag efter Andra världskriget befann mig i Fjärran östern som reporter för *Reuters*, snart även *The New York Times*, hade jag blivit en starkt övertygad antikommunist.

Senare engagerades jag av *Radio Free Europe* och *BBC*, som skribent och uppläsare på engelska, franska och spanska. Under många år arbetade jag för *The Economist*, och med tiden blev jag redaktör för dess konfidentiella *Foreign Report*.

När jag först träffade dig, för ett kvartssekel sedan, var du chef för the Institute for the Study of Conflict, som du själv hade grundat vid en tid då det i London redan fanns två institutioner med ungefär samma inriktning, the International Institute for Strategic Studies och the Royal Institute

for International Affairs, även kallat Chatham House. Varför behövdes en ny organisation?

–Båda producerade många värdefulla projekt, men deras medarbetare hade otillräckliga kunskaper om terrorism. De tycktes vara helt okunniga om sovjetstyrda terroristorganisationer och kunde därför inte ge allmänheten rätt bild av konflikten mellan öst och väst.

År 1979 startade du en hemlig underrättelseorganisation. Varför behövdes denna?

–Något fattades i den västliga underrättelsevärlden. Watergate-skandalen hade inte bara förstört president Nixons karriär. Den hade också lett till en paralysering av CIA, en fullständig paralysering, som kom att vara under flera år och som även allvarligt försvagade MI 6 med flera västliga organisationer. Det uppstod ett farligt vakuum. Vi fyllde detta vakuum, med hjälp av Mrs. Thatcher, som just hade blivit premiärminister, och Mr. Ronald Reagan, som snart (1981) skulle bli USAs president. Vi anställde pålitligt folk varav många tidigare hade haft höga befattningar inom CIA, MI 6 och andra underrättelsetjänster.

Hur många publicerade böcker har du skrivit?

–Tjugo på egen hand. Ytterligare tio tillsammans med andra.

Hur många sovjetiska dokument lyckades Hoover-institutionen köpa i Moskva?

–Åtta miljoner blad.

Skeendet i Sverige hade alltid intresserat Brian Crozier, och han uttalade sig mycket fördelaktigt om de engelskspråkiga analyser, som genom åren har framställts av den svenske juristen, författaren och *Contra*-medarbetaren Bertil Häggman. På 1970-talet blev han imponerad också av [den sydafrikanske journalisten] Roland Huntfords bok om Sverige, *The New Totalitarians* [i svensk översättning: *Det blinda Sverige*]. I några av hans tidigare befattningar hade han haft tillgång till utförliga rapporter om det politiska och säkerhetsrelaterade skeendet i Sverige.

Den internationella vänsteroffensiv, som kulminerade under åren kring 1970, verkar ha satt djupare spår i Sverige än i andra jämförbara länder, enligt Crozier. Vidare gick sovjetmakten möjligen längre i Sverige med subversion, penetrering av etablerade institutioner och etablering av nya fora för den sovjetiska frontverksamheten.

Dessutom tycktes de svenska regeringarna, mer än andra västeuropeiska regeringar, acceptera eller överse med otillbörliga sovjetiska verksamheter. Detta hade varit svårt att fatta, om man inte kunde anta att den sovjetiska penetreringen effektivt hade nått regeringsnivå. ”Hur annars förklarar man [Stig Berglings] lätta flykt och det faktum att berörda myndigheter i oktober 1981 vägrade att motta [två fiskares] rapporter om att en sovjetisk u-båt hade gått på grund nära en svensk flottbas [Karlskronas skärgård; rapporten blev internationellt känd när en lokaltidning i Blekinge hade underrättat Reuters om händelsen]?”

För många politiska bedömare i Croziers umgänge har Sveriges ”conservatives” framstått som egendomligt passiva, eftersom på Sovjetrikets tid sällan hördes effektiva protester från de ”konservativas” sida (Moderata samlingspartiet och/eller ”det borgerliga blocket”) mot sovjetiska otillbörligheter. Inte heller verkade de att reagera med vederbörlig styrka mot de socialistiska regeringarnas benägenhet att vara Sovjetriket till lags. Förklaringen till den ”konservativa” passiviteten finns kanske i Huntfords bok, sade Crozier och påminde om den bokens hänvisningar till ganska abstrakta svenska fenomen. Sveriges ”konservativa” hade, enligt Huntford, blivit rädda för något som de inte kunde peka på eller klart definiera. Intrycket av att viktiga skeenden i Sverige berodde på abstrakta fenomen minskade benägenheten i omvärlden att observera och kommentera läget i Sverige.

”En tidskrift som *Contra* är bland det viktigaste som ett land kan ha”, sade Crozier, ”för den observerar och avslöjar de mest betydelsefulla hoten mot landets säkerhet och kulturella existens. Även med en liten upplaga kan en sådan tidskrift hålla en viktig kärna av befolkningen rätt underrättad. Mer resursstarka media och institutioner bör följa upp vad en sådan tidskrift producerar så att en större allmänhet får del av informationen. Om så inte sker, tar informationsarbetet givetvis längre tid. Viktigast är att tidskrifter som *Contra* hålls vid liv för annars får ingen veta någonting.

B. Crozier: *The Rise and Fall of the Soviet Empire*. 830 s. ISBN 0-7615-2057-0.35 US dollar. Prima Publishing, PO Box 1260BK, Rocklin, CA 95677, U.S. Tel. + 1 916 632 4400. ✍

Gangstern och bluffmakaren Arafat

av Tommy Hansson

En av de största skillnaderna mellan israeler och palestinier i den pågående konflikten är, att medan den israeliska sidan innehåller ett spektrum av åsikter så finns ingen nyansering alls bland palestinerna. Också de så kallade moderata palestinerna – bland dem Yassir Arafat – är extremister.

Den israeliske författaren Amos Oz, en anhängare av freds rörelsen "Peace Now", utlåter sig på följande sätt om den palestinska rörelsen i essäsamlingen *Israel, Palestine and Peace*: "Jag delar inte den känsla som några välmenande människor, som alltid tycks instämma i alla Tredje världens nycker och önskningar hyser, oavsett om de har rätt eller fel, för 'världsfredens skull'. Inte heller beundrar jag den palestinska rörelsen, vilken jag alltid har betraktat som en av de mest extremistiska och kompromisslösa nationella rörelserna i vår tid" (sidorna 109–110).

Yassir Arafat har sedan det så kallade al-Akza-upproret inleddes under hösten uppvisat en mängd förhållningssätt. Försönlighet har omväxlat med hatfyllda och obalanserade tirader. Alltmedan de palestinska aktivisterna skickat fram sina barn som sköldar i den väpnade kampen mot den israeliska krigsmakten, har Arafat hojtat om att kampen måste pågå tills den palestinska flaggan kan hissas i "vår palestinska huvudstad Jerusalem". Han har även uppmanat Israels premiärminister Ehud Barak att "dra åt helvete" och manat till "heligt krig" (*jihad*). Däremellan har han försäkrat omvärlden att "våldet måste upphöra" och agerat fredvän hos Clinton.

Inte underligt om Arafats halvhjärtade uppmaningar till de palestinska terroristerna att lägga ner vapnen förklingar ohörda.

Gangster och bluffmakare

Yassir Arafat är föga mer än en gangster och bluffmakare. Under sin tid som PLO-ledare och ordförande i al-Fatah har Arafat varit ansvarig för att tusentals oskyldiga människor dött som offer för den hänsynslösa palestinska terrorn – från inbördes-



Den åldrade terroristledaren Yassir Arafat fortsätter att undergräva freden i Mellanöstern.

krig till mordet på den invalidiserade amerikanske juden Leon Klinghoffer, som lämpades överbord i sin rullstol från det av PLO-terrorister kapade italienska lyxkryssningsfartyget Achille Lauro i mitten av 1980-talet.

Det var 1968 som Arafat lyckades vinna kontroll över den palestinska paraplyorganisationen PLO (Palestinian People's Organization). Den palestinska rörelsen var vid det laget splittrad och demoraliserad, och dess elit var skingrad i olika länder. Det enda medel som återstod var terror. Den kulmagade och orakade Yassir Arafat odlade från början en Che Guevaraliknande revolutionsprofil med sin uniform och palestinasjal att skyla flinten med. Han gjorde intryck på åtskilliga ledare som borde vetat bättre, däribland de svenska socialdemokraterna Olof Palme och Sten Andersson.

Den arafatska stilen gick hem i stor stil hos en rad arabiska diktatorer och i Moskva. Om Arafat hade stått i spetsen för någon mer betydande arabisk diktaturstat av typ Syrien eller Irak hade han utan tvivel förstått att etablera sig som en Hafiz Assad eller Saddam Hussein.

Nu blev det inte riktigt så.

Intifadan

Israeliska regeringar underskattade Arafat under en följd av år. Man såg med tillfredsställelse hur PLO drevs ut ur Jordanien

(under "svarta september" 1970) och där efter ur Libanon; slutligen hamnade organisationen i det avlägsna Tunis. Israel kunde uppenbarligen räkna med att arabstaterna skulle hålla efter PLO. Visserligen kunde de terrorattacker Arafat beordrade vara nog så kännbara, men de utgjorde trots allt inget dödligt hot mot staten Israel. Och de så kallade ockuperade territorierna tycktes förbli förvånansvärt fredliga.

Men så förändrades situationen med den så kallade Intifadan, det palestinska upproret, som bröt ut 1987 med att företrädesvis unga palestinier började bombardera israeliska soldater med stenar. Parallellt därmed inträffade vansinnesdåd, som när en arab vid namn Abu Jalla omedelbart efter kriget vid Persiska viken 1991 knivhögg fyra judinnor till döds i Jerusalem. Jalla var anställd av den kyrkliga svenska hjälporganisationen Diakonia. Intifadan var ett spontant uppror som den förslagne Arafat förstod att utnyttja. Själv hade han inte ett dyft med upproret att skaffa, men som en följd av det kunde Arafat gradvis framträda som palestinernas chefsförhandlare i umgänget med israelerna. Han kom att varva löften om fred med hot om våld, precis som han har gjort under den senaste konflikten.

Arafat tvingades under förhandlingar med Israels allierade USA gå med på att avsvära sig våldet som medel i kampen –

dock väl vetande att han mycket lätt skulle kunna uppmana sina palestinska anhängare att tillgripa våld utan att behöva framstå som initiativtagare därtill.

Arafats verkliga ansikte framgick med önskvärd tydlighet, då han under Gulfkriget öppet stödde Saddam Hussein vilken hotade med att "bränna halva Israel" med sina robotar.

Våld lönar sig...

Den israeliska regeringen har under det senaste decenniet tillämpat en politik av separation mellan israeler och palestinier och samarbetat med den så kallade Palestinska myndigheten. Ju mer palestinerna avstod från våld, desto större självstyre skulle de tillerkännas. I dag kontrollerar den Palestinska myndigheten Gazaremsan och halva Västbanken, och Yassir Arafat är diktator för denna halva palestinska statsbildning.

Åtminstone 40 000 man i ett flertal polisliära och säkerhetsrelaterade organ lyster till Arafats kommandon och har dessutom lyckats smugla in en hel del tung beväpning. Fängelserna är fullproppade med dissidenter och folk som inte längre åtnjuter Arafats förtroende, under det att

journalister och kritiker mutas, tystas, klås upp eller mördas. Europeiskt och annat penningbistånd, liksom en del skatter till Israel, omvandlas och slutar på konton i Tel Aviv som står i Arafats namn. Eftersom det inte finns någon oberoende revisionstjänst i "Palestina" är det möjligt för Arafat att på detta sätt föröka sin egen förmögenhet. "Mutor och korruption är förhärskande, för att inte säga smittosamma", skriver David Pryce-Jones i en artikel i *National Review* (28 augusti 2000).

Faktum är att Arafat i dag till sitt förfogande har mer pengar än under den tid PLO frikostigt understöddes av Moskva!

Opinionsundersökningar har visat att fler än hälften av palestinerna anser att det förnyade våldet mot Israel lönar sig bättre än fredförhandlingarna. Som vanligt är det de islamiska fundamentalisterna som gått längst. Mycket står nu på spel för Arafat, vilket kan förklara hans uppenbara nervositet.

I svenska media framställs gärna de palestinska upprorsmännen som hyggliga ungdomar som med enbart stenkastning visar vad de tycker om den hemska ockupationsmakten. Detta är långt ifrån sanningen. Förutom stenar – som kan vara

nog så obehagliga om man får dem i huvudet eller i ansiktet – använder upprorsmännen skjutvapen och brandbomber.

Nu har Arafat sin måhända sista chans att gå till historien som en stor statsman.

Ingen demokrati

Sveriges Israel-politik har under Göran Perssons regering förbättrats, och när FNs generalförsamling röstade om att fördöma Israels agerande så lade Sverige ned sin röst. Det hjälper inte att förre utrikesminister Sten Andersson, som tillsammans med Olof Palme utformade den forna Israel-fientliga politiken, protesterar mot Israels "nidingsdåd". Eller att ärkebiskop K-G Hammar i skarpa ordalag kritiserat Mellanöstern enda demokrati, Israel.

Slutligen är det nog som Ulf Nilson framhöll i en krönika i tidningen *Metro* om Palestina och Arafat 11/10 2000: "Någon demokrati existerar inte i Arafatland. Vem som ska efterträda den ständigt skröpligare 'landsfadern' [Arafat] vet därför ingen. Däremot vet man att vederbörande kommer att utses av män utrustade med automatkarbiner, inte valedlar." ✎

Sverige och Kristallnatten

Den 9 november 1938 mördade den judiske ynglingen Herschel Grünspan en hög tysk ambassadtjänsteman i Paris. Dådet, som hade sin bakgrund i att hela Grünspanns släkt deporterats till Polen, togs av nazisterna som ursäkt för en våg av våld, skadegörelse och trakasserier gentemot Tysklands judar. "Kristallnatten" innebar startskottet för den nazityska Förintelsen.

Beteckningen "Kristallnatten" – myntat av nazisterna – är en poetisk omskrivning för ett ohyggligt angrepp på humanistiska värderingar och mänsklighet anständighet och syftar på de mängder av glas som krossades då judiska affärsinnehavares fönster slogs sönder i Berlin och hela Tyskland. Ett hundratal människor mördades och tiotusentals placerades i koncentrationsläger.

Göran Leth, lektor vid Journalisthögskolan, har intresserat sig för vad svensk press rapporterade om händelserna i Tyskland i november 1938. Han höll ett anförande om sina rön vid en sammankomst på Judiska museet i Stockholm i slutet av

oktober och kunde inledningsvis konstatera, att under 1930-talets sista år skedde en mental förändring i Europa som spelade Nazityskland i händerna. Också Sverige var delaktiga däri.

Stockholms-Tidningen, vid denna tid Sveriges största tidning, hade en utförlig rapportering kring händelserna i samband med Kristallnatten. Det framgick klart av rapporteringen att tidningen hade sympatier för "det nya Tyskland". "Våldsamt judeförföljelse i hela Tyskland", konstaterar *ST* inledningsvis och vet bland annat berätta om nedbrända synagogor och förföljelse av judiska affärsmän. Samtidigt är tidningen mån om att inte skriva något som kan förtörna de tyska myndigheterna och ger den 12/11 stort utrymme åt en presskonferens under vilken propagandaminister Joseph Goebbels försäkrar: "Inga plundringar – ingen jude rörd".

Dagarna före Kristallnatten hade *Stockholms-Tidningen* i raljerande ordalag behandlat Bonnier-företagen och "judekapitalet" i Österrike. Göran Leth påpekade, att *ST* och andra svenska tidningar

inte skriver om judarna som enskilda människor utan som ett kollektiv.

Svenska medier tog över Tredje rikets vokabulär i det man talade om "judiskt" contra "ariskt" med mera. Man talade om fångslade judar som sätts i "skyddshäkte" och om "judeproblemet". Det fanns hos den svenska pressen en stor förståelse för de tyska myndigheternas agerande efter mordet i Paris. Mordbrand mot judiska butiker och synagogor skildras som humoristiska spektakel.

Stockholms-Tidningen och särskilt dess Berlin-korrespondent Krister Jäderlund gick i bräschen för denna linje visavi Nazityskland, men han var långt ifrån ensam. Det lysande undantaget var Torgny Segerstedts *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*.

Göran Leth betonade att nationalsocialismen framförallt var en revolutionär rörelse och även uppfattades som sådan av samtiden.

I Tyskland fanns före Förintelsen 500 000 judar. De fick betala en "bot" om en miljard mark för de skador de självalidit i samband med Kristallnatten.

Tommy Hansson

Myten om IT-ekonomin

Det har gått bra för svensk ekonomi några år. En del tillskriver framgångarna omvandlingen inom informationsteknologin. Framsteg inom IT-området är inte oväsentliga. Men det finns en förklaring som är långt viktigare – frigörandet av kapital som tidigare inte varit underkastat marknadens hårda avkastningskrav. En insikt om den förklaringsfaktorn hjälper oss att bättre rusta oss för framtiden.

Ryssland har av kända dystra skäl inte tillfört den ekonomiska vetenskapen några större rön. Det enda nämnvärda undantaget är Nikolaj Kondratievs teori om långa cykler i ekonomin, efter honom kallade Kondratiev-cyklar. Kondratiev föddes 1892 och försvann spårlöst i Stalins lägersystem på 1930-talet.

Kondratiev hävdade att ekonomin rörde sig i långa uppgångs- och nedgångsfaser, där avgörande teknologiska framsteg kunde sätta igång en uppgångsfas. Den första av Kondratievs uppgångsfaser var kopplad till ångmaskinen, den andra till järnvägarna och den tredje till elektriciteten och bilen.

När uppfinningar av så genomgripande karaktär ser dagens ljus omskapas hela samhället, många verksamheter rationaliseras och det uppstår en intensiv investeringsverksamhet för att utnyttja den nya teknikens fördelar.

Många anser idag att informationsteknologins snabba utveckling får oss in i en ny långvarig uppgångsfas.

Visst, det finns ingen anledning att förringa betydelsen av de viktiga tekniska framsteg och rationaliseringsmöjligheter som kan nås genom den nya informationsteknologin. En rad nya företag växer fram. Gamla orationella arbetsmetoder försvinner och vi kommer alla i åtnjutande av att allt kan produceras effektivare och med mindre ansträngning. Ja, till och med Contra har under sina tjugofem år tekniskt sätt genomgått omvälvande förändringar. Idag framställs Contra på ett helt annat sätt än vad som var fallet 1975.

Sju års ekonomisk uppgång – skapad av frigjort kapital inte IT

Men det är alldeles för enkelt att tillskriva den nuvarande snart sjuåriga ekonomiska uppgången enbart eller ens främst de

informationstekniska framstegen. Det finns andra viktiga förklaringar, förklaringar som har mer med kapitalismens grunder att göra.

I Sverige har vi länge haft olika strukturer som låst stora delar av samhällets kapitaltillgångar i orationella verksamheter. Under 1970-talet blev kapitalrationalisering ett slagord i verkstadsindustrin. Det kostade för mycket att ha stora lager. Tillverkningen lades om till "just-in-time". Delar som tillverkas idag sätts in i bilar som tillverkas imorgon. Det enda lager som finns är det som befinner sig på landsvägen eller järnvägsspåret på väg från underleverantören till slutmonteringen. Effektivitetsvinster har varit mycket stora och tillverkningsindustrin kunde länge hålla produktivitetsökningar på 10 procent eller mer per år.

Men ekonomin består inte bara av verkstadsindustri – allteftersom verkstadsindustrin har ökat sin produktivitet har dess andel av den samlade ekonomin tvärtom minskat. Också i de andra delarna av ekonomin har kapitalresurser låsts i improduktiv verksamhet. En av de verkligt avgörande förändringarna är att en stor del av dessa improduktiva kapitalresurser har frigjorts och utsatts för hälsosam konkurrens. Idag kan man inte driva en ineffektiv verksamhet med hjälp av stora kapitalresurser som anonyma ägare saknar kontroll över. I allt större utsträckning har

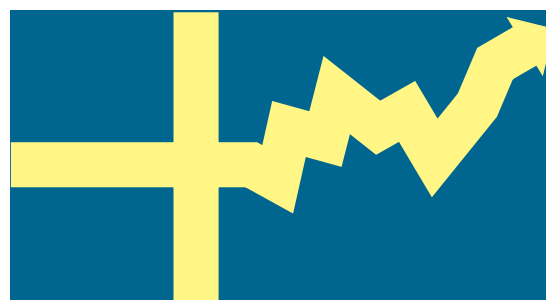
kontrollen istället överförs till privata aktieägare som kräver avkastning, utdelning och effektivitet. Inte lugn och ro för tjänstemännen på huvudkontoret...

Förändringar vi redan sett

Ett exempel är omvandling av de mer eller mindre anonyma kapitaltillgångar som slumrade i ömsesidiga försäkringsbolag och kooperativa finansinstitut. Omvandlingen av Trygg-Hansa, Sparbanken, Föreningsbanken och Stadshypotek till aktiebolag innebar ökade effektivitetskrav på tiotals miljarder av de resurser som tidigare egentligen inte haft några avkastningskrav.

Samma gäller omvandlingen av en rad affärsdrivande verk och andra statliga verksamheter till aktiebolag med sedvanliga avkastningskrav. Tidigare kunde staten (i praktiken regeringen) ställa krav på att SJ skulle driva olönsam järnvägstrafik – av politiska skäl. De som åkte med de lönsamma linjerna fick betala för mycket, för att SJ skulle kunna driva linjer med få eller inga passagerare. Det gick till och med så långt att busstrafik förbjöds när den konkurrerade med järnvägen. Idag krävs att olönsam trafik finansieras på ett sätt som gör allmänheten medveten om kostnaden. Det är märkligt hur mycket efterfrågan på lokal järnvägstrafik sjunker när X-måla kommun ska betala på kommunalskatten, istället för att låta kostnaden försvinna i vinsterna från järnmalms-transporterna mellan Kiruna och Narvik.

Telia har, som en rad andra statliga företag, länge kunnat ackumulera kapital som sedan kunnat hanteras av företagsledningen – utan några större effektivitetskrav. Idag är situationen en helt annan. Telia tvingas



Svensk ekonomi – BNP – växte mellan 1993 och 1999 med 33 procent, eller 4,2 procent per år. Under tiden från 1960 till 1997 var tillväxten 1,8 procent per år, ja omkring 1990 gick ekonomin bakåt. Ska framgångarna de senaste åren tillskrivas "den nya IT-ekonomin". Svaret är ett bestämt nej enligt Contras Carl G. Holm.

konkurrera med företag som faktiskt har kapitalkostnader och plötsligt visar det sig att verksamheten går att driva med en bråkdel av tidigare kostnader. Personalen har minskat med över hälften, samtidigt som telefontrafiken ökat kraftigt och priserna sjunkit radikalt.

Samma gäller en rad kooperativa och kommunala eldistributionsföretag, som levt gott på de haft stora osynliga kapitaltillgångar i form av nedskrivna ledningsnät. När ägarna (ofta kommunerna, ibland lokala kooperativa kraftföreningar) insett vilka dolda tillgångar som funnits i näten har de sålt och fått bra betalt. Betalningen har kunnat användas för andra investeringar och köparna har samordnat verksamheten med andra liknande verksamheter, vilket har lett till bättre utnyttjande av kapitalet.

Konsumentkooperationen har kommit halvvägs

Konsumentkooperationen hade en lång rad tillverkningsföretag som egentligen saknade andra konkurrensfördelar än att de hade säker tillgång till en stor distributionskanal. Men de här företagen blev allt mer ineffektiva och dotterbolagsdirektörerna började kräva kapital för investeringar och rationaliseringar som ägarna – konsumentbutikernas kunder – inte kunde ställa upp med. Följden blev att KF anställde några företagsledare som inte gått den långa vägen från att ha varit springpojke i en liten konsumentbutik, utan faktiskt hade företagsekonomisk utbildning och dessutom erfarenhet från det privata näringslivet. Resultatet blev att en lång rad företag såldes ut – och effektiviteten kunde öka märkbart. Kronan på det verket var när japanska bilkoncernen Toyota köpte tidigare KF-ägda truckföretaget BT i Mjölby.

Kärnverksamheten i Konsum finns kvar i kooperativ ägo, men frågan är hur länge. Det gigantiska huvudkontoret vid Slussen i Stockholm – en påtaglig fysisk symbol för ett centraliserat jätteföretag utan kostnadskontroll – hyrs idag delvis ut till olika konsultföretag. Och i det gamla Domus-varuhuset på bottenplanet har McDonalds (!) flyttat in.

Motsvarande konsumentägda företag inom bensinhandeln har försvunnit i arabisk ägo genom Preem och OKQ8.

ICA-handlarna har länge haft ett dött kapital i form av aktier i de centrala ICA-organisationerna. Centrala ICA har haft

avtal med handlarna, som gjort att aktierna bara kunnat säljas till en bråkdel av det marknadsmässiga värdet och därmed har också ICAs centrala organisation kunnat leva ett skyddat liv – utan besvärande krav från kapitalägarna (det vill säga ICA-handlarna). I och med det nederländska företaget Aholds köp hälften av centrala ICA är det slut på den gamla tiden och man kan förvänta sig att trycket på ICA som grossist kommer att öka.

90-talskrisen försenade omvandlingen

Det finns fortfarande några delar av den svenska ekonomin där de nya kraven inte gjort sig gällande. En del är återstående statskontrollerade företag. Till exempel Vattenfall, som tvingas finansiera nedläggningen av Barsebäck 1, genom kommersiellt felaktiga transaktioner med Sydskraft. Eftersom Vattenfall är ett helstatligt aktiebolag kan statens representanter driva igenom tveksamma beslut, även om det allt oftare brukar gnys också från statliga aktiebolags styrelseledamöter att aktiebolagslagen kräver att styrelsen arbetar för bolagets – och inte ägarnas – bästa.

Tidigare var det brukligt att statliga företag och affärsverk ställde anspråk på kapitaltillskott från staten. Det var alltså riksdagen som skulle fastställa om en affärsidé var kommersiellt gångbar eller ej. Och den som satsar andras pengar och får sin belöning i form av röster i ett riksdagsval har inte sällan andra bevekelsegrunder än den som mer krasst lutar till aktiebolagslagens grundregel att affärsverksamhet är till för att ge vinst.

Den omvandling av det svenska samhället som har skett genom frisläppandet av slumrande och låsta kapitalresurser påbörjades på allvar under senare delen av 1980-talet. Den kombinerades emellertid med en rad ofördelaktiga händelser på marknaden, inte minst den internationella lågkonjunktur som följde i spåren av Kuwaitkrisen 1990-1991. Det var därför först under senare delen av 1990-talet som vi verkligen kunde komma i åtnjutande av att vårt folkhushålls kapitalresurser inte slösades bort på ändamål där kollektiv utan förräntningskrav kunde "bestjälas" av administratörer som hade andra mål än att ge ägarna bra avkastning på kapitalet. Ja i själva verket nådde administratörerna (direktörerna i det kollektiva kapitalets organisationer) bäst målluppfyllelse genom att

gömma undan kapitalet i överkonso- liderade bokslut och sedan se till att de själva kunde leva i en trygg tillvaro och med rimlig belöning för sin insats. När "hårdhudade typer med avkastningskrav" kom in i organisationerna sparkades den gamla typen av passiva direktörer ut och en snabb strukturomvandling såg till att det inte fanns något vilande kapital kvar.

Mer vinster finns att hämta

Den här processen är inte avslutad än. Inom ICA-rörelsen har de första stegen som nämnts just tagits. Inom konsumentkooperationen har industrirörelsen utsatts för omvandlingen, men detaljhandelsledet är fortfarande i stort sett uppbyggt enligt tidigare modell. Och inom den ganska omfattande kommunala och statliga verksamheten återstår ännu mycket att göra. Kanske inte minst inom landstingsområdet, där sjukhusen i många fall har en alldeles för omfattande kapitalutrustning, men sparar på personalen som ska utnyttja den utrustningen – med långa sjukvårdsköer som följd. Där finns helt säkert nya stora vinster att göra under det kommande årtiondet.

Inom lantbrukskooperationen finns också mycket kvar att göra. Lokala föreningsfunktionärer kontrollerar mycket stora slumrande kapitalresurser – utan att medlemmarna/ägarna får bra avkastning. På många nyckelposter inom de olika lantbrukskooperativa företagen sitter personer som misslyckats (!) som jordbrukare, inte professionella företagsledare eller bönder som varit extra framgångsrika med sina lantbruk.

IT-revolutionen bidrar på ett utmärkt sätt till den ekonomiska tillväxten. Men det är ett misstag att tro att den ensam svarat för framgångarna i landets ekonomi under de senaste åren. IT-revolutionen äger rum i alla länder och även om Sverige tillhör tätklungan är skillnaderna mellan industriländerna inte nämnvärd. När det gäller att avveckla de regleringar och föråldrade ägarstrukturer som har fått vårt lands kapitalresurser att slumra istället för att bidra till den ekonomiska utvecklingen har Sverige genomgått en snabbare utveckling än många andra länder. Delvis för att vi hade ett sämre utgångsläge. Det är frukterna av detta som vi skördar nu. Och mer finns att hämta om vi lyckas röja upp också i landstingsvärlden och lantbrukskooperationen!

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Tommy Hansson och Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan om inte annat markerats med citationstecken.

Hotfulla ungsyndikalister

Under ett flygblad med rubriken "Försvara aborträtten" hotar Syndikalistiska ungdomsförbundet (SUF) grupper som motsätter sig abort till livet. Flygbladets tecknade motiv visar en ung kvinna med en rykande pistol i handen. Hon har just skjutit två andra tecknade figurer, en kristdemokrat och en representant för organisationen "Ja till livet". Under teckningen finns en text riktad mot "kristdemokrater och andra högerkräk", vilka är fräcka nog att kritisera aborter. Enligt flygbladet avser SUF att gå "från ord till handling". Det vill säga att mörda abortmotståndare.

Det syndikalistiska flygbladet har polis-anmälts av kristdemokraten Max Hobstig i Stockholm, men det är tveksamt om det kommer att leda till något åtal. Flygblad har ingen ansvarig utgivare och det är ingen specifik person som hotas.

Att en företrädare för SUF i en tidningsintervju inte på något sätt tar avstånd från flygbladets dödshot kommer inte som någon överraskning för *Contras* läsare. Av vår recension av Torbjörn Holmgrens läsvärda bok *Den styckade stjärnans union* (nummer 2 2000) framgår, att just Syndikalistiska ungdomsförbundet i sin egenskap av "den mest extrema delen i den syndikalistiska rörelsen i Sverige" är en synnerligen våldsbenägen gruppering.



Hoten från flygbladet kan mycket väl omsättas i handling.

Vad säger berörd åklarmyndighet om att åtala under rubriceringen "hets mot folkgrupp"; antalet abortmotståndare i vårt land överstiger utan tvivel andelen homosexuella, som är den gruppering som närmast står i begrepp att upphöjas till "folkgrupp"?

(*Kristdemokraten, Stockholm*)

Sverige följer WHO?

1989 rekommenderade FNs World Health Organization (WHO) medlemsländerna att räkna ett barn som föds från och med 22a graviditetsveckan som just ett barn och inte ett foster. Flera länder har anammat rekommendationen i sin lagstiftning, men så icke Sverige.

Traditionellt har WHO:s rekommendation av etablissemangen i Sverige ansetts utgöra ett hot mot den svenska abortlagstiftningen. Nu har emellertid Statens medicinsk-etiska råd (SMER) kommit fram till att gränsen mellan foster och barn bör gå vid 22a graviditetsveckan, vilket kan komma att leda till en förändring i lagstiftningen avseende hur sent en abort får utföras i vårt land. Den kristdemokratiske riksdagsmannen Tuve Skånberg har anledning se positivt på SMER:s besked, eftersom han i riksdagen varit mycket aktiv i frågan.

"Nästa logiska och nödvändiga steg är att tidsgränsen skjuts ner till 20e graviditetsveckan för att få en tillräcklig tidsmässig marginal", citeras Skånberg i en intervju. (*Ja till Livet-NYTT, Uppsala*)

Aneby som Sjöbo

Kommunstyrelsen i den lilla småländska kommunen Aneby har beslutat att kommunen inte kan ta emot fler flyktingar. "Under nuvarande omständigheter klarar vi inte ett mottagande", citeras det kristdemokratiske kommunalrådet Irene Lundberg i *Smålands-Tidningen*. Bakgrunden var att migrationsverket Region Syd väddat till kommunerna i Småland, Blekinge och Skåne om att det behövdes ytterligare 1000 flyktingplatser.

Skälet till det ökade behovet var att en betydande del av de kosovaalbaner som evakuerades i samband med fjolårets stridigheter och bombningar begärt asyl för

att få stanna i Sverige för gott i stället för att låta sig repatrieras till Kosovo. En större del än väntat anses av de svenska myndigheterna ha godtagbara skäl att få stanna. "Vi säger nej i detta läge och vi får ta upp frågan på nytt om det kommer en ny förfrågan", citeras Irene Lundberg.

Det finns tydligen fortfarande svenska kommuner som, i likhet med skånska Sjöbo, vågar använda sig av det kommunala självstyret.

Svenska Attac

I Frankrike bildade delar av flumvänstern 1997 en organisation som kallades Attac (Association pour la taxation des transactions financières pour l'aide aux citoyens). I svensk översättning ungefär "Sammanslutningen för beskattningen av finanstransaktioner till medborgarnas fromma". Organisationen anser bland annat att organisationer som Internationella valutafonden, Världsbanken och Världshandelsorganisationen har den verkliga makten i världen på bekostnad av de nationella parlamenten. Vidare menar man att oreglerad frihandel undergräver många länders ekonomi.

Attac vill att skatt på kapitaltransaktioner (den så kallade Tobin-skatten) skall motverka spekulationsaffärer, att "skatteparadisen" avskaffas samt att de fattiga ländernas låneskulder avskrivs.

I Frankrike finns cirka 170 lokalavdelningar med 27 000 medlemmar, men under senare år har rörelsen spritts till ett antal andra länder. Våren 2001 avser svenskarna Örjan Appelqvist, Aron Etzler och America Ver-Zavalas att starta en svensk Attac-avdelning. Enligt Appelqvist, en före detta brevbärare och medicinstudent som numera är verksam som universitetslärare och författare, kommer medlemmarna i svenska Attac att utgöras av en "bred vänster" från exempelvis miljörörelsen, biståndsorganisationer och kyrkan.

I Frankrike har Attacs vice ordförande José Bové slagit sönder en MacDonalds-restaurang som protest mot den "amerikanska kulturimperialismen".

Appelqvist och Etzler medverkade båda i den bisarra vänsterboken *Utan heder*, ett försök till äreräddning av den svenska kommunistiska rörelsen, som gavs ut på Röd Press förlag 1999. America Ver-Zavala har gedigen bakgrund i Vänsterns Ungdomsförbund.

Förmyndarmentalitet

Medierna gick för en tid sedan samman i ett så kallat drev, då de som en man kastade sig över ett tobaksföretag som i samband med ett festevenemang bjöd myndiga personer – det vill säga sådana över 18 år – att köpa tobak till rabatterat pris och dessutom serverade alkoholhaltiga drycker i samband med evenemanget. Bland andra fanns artisten Markoolio på plats, ivrigt blossande på en cigarett. Markoolio upp-gav dock enligt en tidning att han aldrig skulle ha kommit om han vetat att evenemanget varit ett försök att "locka ungdomar till rökning".

Med andra ord: förmyndarmentaliteten har slagit till igen. Det borde förvisso finnas mer väsentliga saker att skriva om än att kommersiella företag gör reklam för sina produkter med myndiga personer som målgrupp. Markoolio kan ta det lugnt.

68 procent av journalistkåren är vänsterorienterad

Den som läst en svensk tidning eller sett ett svenskt TV-program förundrar sig oftast hur främmande innehållet är den världsbild som förmedlas till läsare och tittare i länder som Storbritannien, USA, Tyskland eller Frankrike. En förklaring till detta är den svenska journalistkårens extrema sammansättning. Enligt en färsk undersökning vid JMG (Institutionen för journalistik och kommunikation, Göteborgs Universitet) sympatiserar 31 (!!) procent av journalisterna med Vänsterpartiet, det parti som för inte så många år sedan hylade massmördare som Stalin, Brezjnev och Ceausescu. Därtill kommer 27 procent socialdemokrater och 10 procent miljöpartister. Moderater och kristdemokrater är kraftigt underrepresenterade i journalistkåren med 10 respektive 5 procent, medan Folkpartiet har hela 14 procent sympatisörer. Centerpartisterna är lika sällsynta i journalistkåren som i övriga befolkningen (3 procent).

Redan 1989 hade journalistkåren 22 procent vänsterpartister, vilket då var en ännu kraftigare överrepresentation i förhållande till väljarkåren. Det är därför inte orimligt att ställa upp hypotesen att den extrema snedrekryteringen i journalistkåren påverkat den allmänna opinionen.

Inom TV-mediet är vänsterpartiets ställning ännu mer framträdande än i tidningarna. I dagspressen är "bara" 30 procent vänsterpartister, medan 33 procent av TV-

journalisterna är det. Bland frilansjournalister är hela 37 procent vänsterpartister (och bara 2 procent moderater).

Än allvarigare blir snedvridningen om man ser till de samhällspolitiskt viktiga delarna av journalistiken. Bland sportjournalisterna är det till exempel få vänsterpartister, desto fler bland kulturjournalister. Bland dem som skriver affärsnyheter finns en hel del av de borgerliga journalisterna, som följdriktigt blir mer underrepresenterade när det gäller andra samhällsfrågor.

De många lokalkorrespondenterna för landsortspressen, de som skriver om allt som rör sig på "byn" i de små orterna (årsmöten, inbrott, fotbollsmatcher, bilolyckor, dödsrunor) är inte heller så ofta vänsterpartister, liksom de som har hand om de många personaltidningarna. Det innebär i sin tur att de viktiga artiklarna som i den breda pressen påverkar allmänheten i ännu större utsträckning skrivs av vänsterpartisterna.

Undersökningen bygger på 1 075 svar från medlemmar i Svenska Journalistförbundet.

Byråkrater fixade jobb – men bara åt sig själva!

Arbetsförmedlingen skulle storsatsa och ordna jobb åt invånarna i Malmös "invandrargetto", Rosengård. Miljoner satsades och femton arbetsförmedlare specialrekryterades för att ordna jobb åt de många arbetslösa i området. Efter ett halvår räk-

nades resultatet ihop av satsningen – de femton arbetsförmedlarna hade lyckats förmedla femton arbeten! Men arbete åt byråkrater blev det i alla fall. Förhoppningsvis dock bara under ett halvår. (Metro)

Miljöförvaltningen stoppade skärgårdsmarknad

Varje höst brukar det ordnas en "skärgårdsmarknad" på Skeppsbron i Stockholm. Dit kommer småproducenter inom jordbruk, fiske och hantverk för att avyttra sina produkter direkt till stockholmarna. I år hölls skärgårdsmarknaden för trettonde gången, men det var stopp för försäljningen av rökt fisk, fårfiol och lammkorv. Företagarna fick besked dagen innan från Stockholms miljöförvaltning och det som gått bra att sälja tidigare inte fick säljas i år. med motiveringen att produkterna inte framställts i EU-godkända lokaler. Dock var produkterna framställda i lokaler som var godkända av livsmedelsverket, Åby gård. Däremot hade man inte anlitat något av de stora företagen i Slakthusområdet i Stockholm. De är alltför stora och dyra för vår småskaliga produktion, menade skärgårdsbönderna. Självklart skulle varorna förvaras under kyla på marknaden.

Henrik Beckman, själv ålänning, berättar för tidningen Skärgården att det i Helsingfors – också inom EU – går alldeles utmärkt att sälja lokala produkter på "Skärgårdsmarknaden". Men således inte i det mer regelberoende Stockholm.



UTLANDS-NYTT

Kubansk flygbuse

Den kubanske tungviktsboxaren Teofilo Stevenson blev under sin aktiva karriär en legend genom att vinna flera OS-guld i tungviktsboxning. Han gjorde sig också känd som en devot Castro-beundrare. I TV-programmet "Skräcken i luften" (TV4 16/10 2000) framkom också genom vittnesmål av flygplatspersonal att Stevenson tillhör den allt besvärligare kategorin flygplansbusar.

Stevenson tröttnade vid ett tillfälle på att vänta medan amerikansk säkerhetspersonal i enlighet med gällande säkerhetsbestämmelser undersökte ett plan destinerat till Kuba. Han förklarade irriterat att han var en berömd boxare och krävde att få avresa omedelbart. När Teofilo Stevenson inte fick sin vilja igenom skullade han en säkerhetsvakt som fick flera kindtänder förstörda. Stevenson greps och dömdes för sitt brott men lyckades komma undan till tryggheten på Castros Kuba innan straffet skulle verkställas.

Våldsverkaren Davis

Den amerikanska vänsteraktivisten Angela Davis har "hedrat" Sverige med ett besök. Hon presenteras andäktigt av Karolina Ramqvist i *Dagens Nyheter* 30/10 som "aktivisten och filosofiprofessorn" och som en som citerar Lincoln. Angela Davis tillhörde under sin aktivistiska tid såväl det (Moskva-trogna) amerikanska kommunistpartiet som terroriströrelsen Svarta pantrarna och var älskarinna och vapendragare till den psykopatiska mördaren och Panter-ledaren George Jackson.

Härom står inte ett ord i Ramqvists *DN*-notis (eller i andra artiklar i svensk *press*). Davis presenteras som en käck "grå panter" som bland annat vill riva fängelserna.

Angela Davis tillhörde själv på 1970-talet den amerikanska vänsterrörelsens mest ondsinta gestalter och blev en kultfigur i Väst till följd av sin fanatiska kritik av det demokratiska politiska systemet i USA. Vi drar oss till minnes att Davis på Fleeta Drumgos begravning – Drumgo avrättades för grova brott – hyllade den döde som en "kommunistisk martyr". Drumgo var även skyldig till våldtäkt och misshandel av sin flickvän. Davis hade själv jagats av polisen sedan hon åtalats för att ha försett terroristen Jonathan Jackson med vapen i

ett gisslandrama, som orsakade flera personers död, däribland Jacksons egen. Efter flera månaders flykt greps Davis, ställdes inför rätta – och frikändes. Davis reste flitigt runt bland den kommunistiska världens huvudstäder och mottog ett flertal politiska utmärkelser. Samtidigt som hon utdömde den amerikanska rättvisan som rasistisk och skamlig...

Och nog kan man kritisera den amerikanska rättvisan för att ha misslyckats med att döma en politisk våldsverkare som Angela Davis till ett rättvist straff.

Lieberman gjorde avsteg

I förra *Contra* påstod vi att senator Joseph Lieberman, utvald av Al Gore till vicepresidentkandidat, ställt sig kritisk till aborter. Det var fel. När vi kontrollerade saken visade det sig att Lieberman i de flesta omröstningar i senaten röstat för abortanhängarnas förslag och dessutom röstat mot förbud för den vedervärdiga abortmetoden *partial birth abortion*. Vi beklagar misstaget. Vilket inte hindrar att Lieberman i en rad andra frågor, bland annat i fråga om utrikespolitik och skattefrågor, företrätt en politik som också gillas av republikanerna.

Dock valde Lieberman, sedan han utsetts av Gore till dennes "running mate", att göra avsteg från några tidigare konservativt betonade ställningstaganden. 1995 sade Lieberman att särbehandling på grund av ras och kön "splittrade oss". Han valde också att stödja Kaliforniens lagförslag 209, som skulle ha avskaffat särbehandlingen. Vicepresidentkandidaten Joe Lieberman påstod falskeligen inför den svarta intresseorganisationen Black Caucus att "Jag har stött positiv särbehandling; jag stöder verkligen positiv särbehandling; och jag kommer att fortsätta stödja positiv särbehandling". Lieberman har även tagit avstånd från sina tidigare privatiseringsförslag och sin kritik av president Bill Clinton.

Det är en gammal sanning att makt (eller drömmar om makt) korrupperar.

Angolansk opposition enas?

Sedan lång tid tillbaka har angolanska röstat antingen på det vänsterinriktade regeringspartiet MPLA eller befrielse-rörelsen UNITA. Vid de nationella valen

1992 röstade 54 procent på MPLA medan UNITA fick 34 procent, detta enligt den officiella rösträkningen, vilken dock till följd av valfusk överdrev MPLA-sympatierna betydligt. I presidentvalet fick MPLAs José Eduardo Dos Santos 49,6 procent och UNITAs Jonas Savimbi 40,7 procent. Enligt författningen skulle en andra presidentiell valomgång genomföras eftersom ingen av kandidaterna fick 50 procent i första valomgången, men det struntade MPLA-sidan i eftersom man redan bestämt sig för att krossa UNITA. Följden blev ett nytt inbördeskrig.

Flera mindre partier fick dock ett antal röster; sammanlagt räknade oppositionen ett 15-tal partier där FNLA under Holden Robertos ledning var det mest kända. Nyligen beslutade sig sju oppositionspartier vid en kongress i Luanda att samarbeta under parollen "En opposition, unik och odelbar, för ett bättre Angola". Målet är att på sikt bilda en bred och effektiv motståndsrörelse mot MPLA-regimen. "Jag tror att vi har sätt de första fröna i syfte att åstadkomma en struktur för att arbeta tillsammans och slutligen, i slutet av dagen, ha en gemensam opposition för framtida val", citerades UNITA-politikern Abel Chivukuvuku.

Innan val kan komma ifråga, menar de oppositionella, måste emellertid fred komma till stånd i det krigshärjade sydvästafrikanska landet. (IRIN)

Sun Myung Moon i FN

Den koreanske samfundsledaren och antikommunisten Sun Myung Moon – som 1954 i Sydkorea grundade den internationella religiösa rörelsen Unification Church International (Enighetskyrkan) – talade den 18 augusti i Förenta nationernas högkvarter i New York. Av särskilt intresse är hans anmärkningar om Koreakriget 1950–53:

"Jag har lärt ut att det finns en providentiell mening med att Korea varit ett offer för det kalla kriget. Som ni vet är både Koreas delning och det krig som följde utväxter av det kalla kriget. Koreakriget, i vilket ungdom från 16 länder under FN-flagg utgöt sitt blod för att skydda friheten, var ett rättfärdigt krig utan historisk motsvarighet. Jag förblir oändligt tacksam gentemot Förenta nationerna och dessa 16 länder. Ändå återstår att genomföra Koreas fredliga återförening. Av detta skäl har jag kontinuerligt tänkt över Förenta nationernas högtidliga uppgift att bygga

en värld av fred och hur detta har att göra med Guds försyn.”

I talet föreslog doktor Moon bland annat upprättandet av freds zoner på olika håll i världen där det råder konflikter och delade meningar om gränser och politiska förhållanden samt en interreligiös ”senat” eller ett råd i FN-regi.

Sun Myung Moon har under årens lopp på ett synnerligen aktivt sätt verkat mot kommunism och socialism. I samband med Sydvietnams fall 1975 ordnade han i Seoul ett massmöte riktat mot stalinistregimen i Pyongyang som samlade över en miljon deltagare. På 1980-talet grundade han i USA den ansedda konservativa dagstidningen *The Washington Times*. Bland Moons samarbetspartners märks så pass skilda personligheter som det forna presidentparet George och Barbara Bush och den svarte muslimske ledaren Louis Farrakhan. Han besökte även den nordkoreanske ledaren Kim Il-sung i slutet av 1980-talet och syntes ofta tillsammans med Michail Gorbatsjov.

Det kan också nämnas att Moon in i det sista stödde den amerikanske presidenten Richard Nixon.

Kim avvisade Dalai lama

Nobels fredspris har som bekant tilldelats Sydkoreas president Kim Dae-jung, en före detta oliktankande och dödsdömd politisk fånge som ofta förklaras stödja mänskliga rättigheter i världen. Priset måste anses fullt befogat, eftersom Kim bevisligen arbetat hårt för att med hjälp av sin omvittnade ”solskenspolitik” närma Syd- och Nordkorea till varandra med en slutlig återförening, som det långsiktiga målet. Kanske dock även den nordkoreanske ledaren, den så kallade ordföranden Kim Jong-il, i konsekvensens namn borde fått dela priset med Kim Dae-jung. Ty, trots allt, *it takes two to tango*...

Men Kim Dae-jung hade bara varit fredspristagare i ett par veckor då han vägrade en tidigare mottagare av Nobels fredspris, Tibets religiöse ledare Dalai lama, inresevisum i Sydkorea. Dalais inresa skulle, förklarade president Kim, ”strida mot nationens intressen” i och med att den förutsågs äventyra det goda förhållandet mellan den regionala stormakten (kommunist)Kina och Republiken Korea. Det hör till saken, att Hans helighet Dalai lama – som mottog den norska nobelkommitténs fredspris 1989 – avsåg att under sitt besök endast träffa religiösa koreanska ledare

och inte tjänstemän eller politiker. Dalai lama besökte 1997 Taiwan och träffade under sitt besök, förutom de religiösa ledarna, även dåvarande presidenten Lee Teng-hui. Under senare år har Dalai även tillåtits komma in i Sverige, trots de sedvanliga protesterna från Peking.

Kim Dae-jungs agerande har med rätta



Dalai lama – inte välkommen till Kim Dae-jungs Sydkorea.

framkallat en upprörd storm av protester i Sydkorea, också från den romersk-katolska kyrka presidenten tillhör. För *Contras* läsare kommer Kims beteende knappast som någon överraskning, enär vi tidigare på det här utrymmet berättat om hur han bett om ursäkt för Sydkoreas uppslutning på USAs och Sydvietnams sida under Vietnamkriget.

Kanske hade de kritiker rätt som under det kalla krigets dagar hävdade, att Kim Dae-jung var kommunistagent (och möjligen fortsätter att vara det)?

Hillarys språkbruk

Som bekant segrade Hillary Clinton i senatsvalet i New York. Den republikanske medtävlaren, kongressmannen Rick Lazio, hade inte en chans. En stor majoritet av New Yorks talrika judiska valmanskår stödde Hillary Clinton.

Till saken hör att Hillary Clinton under många år tagit parti för palestinierna i Israel. Hillary uppges vidare ha kallat sin makes förre kampanjledare, Paul Fray, för ”a fucking Jew bastard” (trots att sagde Fray inte ens är jude).

Hillarys omdöme om Paul Fray går väl i linje med det osannolikt grovkorniga språkbruk som hon blivit beryktad för. Så där finns inga gåtor. Den verkliga gåtan är hur New Yorks judiska samfällighet kunnat rösta på Hillary Clinton.

Folkökningen avtar

Befolkningstillväxten framställs ofta av domedagsprofeter som ett av de svåraste hoten mot den mänskliga civilisationen. Faktum är dock att befolkningsökningen sakta avtar. 1985–90 växte jordens befolkning med 1,74 procent enligt siffror från World Population Prospect. 1990–95 uppskattades tillväxten till 1,73 och 1995–2000 till 1,63 procent. Ökningen beräknas fortsätta plana ut till 1,47 procent 2000–05 och 1,33 procent 2005–10.

De regionala skillnaderna är vidare stora. Det tätbefolkade Europa har en befolkningstillväxt om endast 0,2 procent mot 3 procent för det glesbefolkade Afrika.

(Jan Kieser/Kjell Rydén: ”Samhällsboken”. Kurs ABC [10e upplagan]. Örebro 2000)



av Alf Enerström

Vad hände med Östersjömiljarden?

”Om ni inte vill kämpa för rätten, så länge er seger ännu är säker, och inte alltför dyr, då kommer ni till det momentet, då ni måste kämpa med ringa chans att vinna utan blodsutgjutelse”

Winston Churchill

Konstitutionen bör inte ge regeringschefen rätt att rekvirera statens pengar för eget bruk, men det gjorde Göran Persson 1996 och vi inom Socialdemokratiska Oppositionen fick våren 1997 reda på saken genom en läcka i regeringskansliet. Hur gick det till? Socialdemokratiska Oppositionen, som jag leder hade mycket pengar, som folk givit oss under mellanvalsperioden – alla insamlade pengar går till åsiktsannonser. Inte för att bekämpa socialdemokratien, för den fanns inte längre. Men palmeismen frodades. Göran Persson förstod att det kunde bli en ordentlig valförlust 1998. Partikassan skulle tömmas på partistöd. Det gällde att vara förutseende. Den berömda Östersjömiljarden fick form och fäste. Genialt tänkte Persson. Men han glömde att han var iakttagen.

I stora åsiktsannonser i ett dussin tidningar varje månad från våren 1997 till valet i september 1998 förklarade vi ingående för väljarna, varför man helt i onödan utsattes för så stort lidande – ”Perssonplundringen” (de så kallade besparingsprogrammen). En känd person inom rättsväsendet kom hem till oss för att ställa frågan: Vart tar alla skattepengar vägen? Folket knäade under bördorna, men fick inget tillbaka. När Göran Perssons parti i juni 1998 var nere i 38 procent och vi i pressen hade gått ut med en prognos kring 32 procent till valet tre månader senare, så slog man till mot oss på ett så fräckt sätt att det enligt professorn i historia Hans Villius är helt unikt för Sverige. Tekniken att ta insamlade medel – 600.000 kronor – med polisens hjälp, har aldrig använts tidigare. Vi fick också på grund av detta ställa in våra redan beställda annonser i femton

tidningar, semestermånaden juli, då särskilt socialdemokratiska väljare har tid att läsa (läs mer i Contra nummer 3 och nummer 4 i år).

Journalisten Jan Mosander har nyligen avslöjat det vi inom Socialdemokratiska Oppositionen redan visste. Vi fick våren 1997 genom en informatör i regeringskansliet veta vad som var på gång. Uppgifterna kunde sedan bekräftas av partivänner inom SAP. Vi läckte planerna att skaffa pengar genom Östersjömiljarden till Jan Mosander och Inga-Britt Ahlenius. Intelligent, hederliga och arbetsamma som de är. Dessutom sätter de bägge landets välgång framför personliga fördelar.

Göran Persson hade tagit en miljard kronor av skattebetalarnas pengar för att fördela till olika biståndsprojekt i Östersjöområdet. Men enligt våra uppgiftslämnare kom hela detta biståndsprojekt till för att kompensera socialdemokraterna för det partistöd de räknade med att gå miste om på grund av de förväntade förlusterna i valet 1998

När jag fått veta vad som var på gång sökte jag upp den person som jag menade kunde mest om vad som pågick på andra sidan Östersjön, journalisten Kjell Albin Abrahamsson. Vi träffades tidigt på morgonen i Radiohuset i Stockholm. När jag gick därifrån upptäckte jag att tre män förföljde mig. Vid Östermalmstorg trängde två av dem sig in i min tunnelbanevagn. Jag lämnade tåget vid T-Centralen och sprang ifrån mina förföljare. En kvart senare återvände jag för att fortsätta resan. Jag blev omgående tagen av två vakter som hävdade att jag inte hade en vederbörligen stämplad biljett, vilket var ren lögn.

Vakterna kallade på polis, som tog mig till Norrmalms polisstation, där jag klädde av och slängdes i en cell. Tre timmar senare fick jag lämna cellen utan någon motivering. Men jag förstod att min telefon varit avlyssnad och att man visste att jag skulle besöka Radiohuset. Jag fick igen allt man tagit av mig, men kunde

genast se att man gått igenom min telefonbok. En sak fick jag dock inte tillbaka – en operationskniv. En sådan kniv har jag burit på mig sedan 1959, då jag av min professor i kirurgi uppmanats att alltid ha en kniv av en särskild typ i fickan för snabba ingrepp. Han hade nämligen själv en gång varit utan, när en människa kvävdes inför hans ögon.

Jag åtalades för olaga knivinnehav och denna viktiga sak togs omedelbart om hand av något som om jag minns rätt kallades ”kommissionen för särskilt viktiga mål” och man började jaga mig med delgivningsbesked, för att få till stånd en rättegång.

Överallt dök det upp delgivningsmän, men jag lyckades hålla mig undan till efter valet, då frågan avskrevs som ointressant. Men saken störde vår valrörelse avsevärt. Jag kunde ha gripits och mycket trassel hade kunnat uppstå. Det var ju ett allvarligt brott, en läkare som gick omkring med en operationskniv i fickan. Mitt under valrörelsen.

Östersjömiljarden levde emellertid sitt eget liv och vi fick rapporter från alla möjliga håll. Ekonomen Rolf Englund blandades in i jakten och han tog välvilligt in uppgifterna på sin hemsida, något som han snart fick ändra på. Vad som hände Riksrevisionsverkets generaldirektör Inga-Britt Ahlenius vet alla.

I oktober 2000 kom redogörelsen vi väntat på länge. Under en hel dag sändes i varje eko-sändning reportage om hur Jan Mosander lyckats spåra 840 miljoner av Östersjömiljarden, som spritt sig i osannolika poster till folket i Laila Freivalds hemtrakter. Vi fick redan 1997 veta att hon var inblandad och att det var dags för henne att avgå. Kanske som metafor i denna penibla situation, petade man in hennes bostadsrätt.

Det hade kunnat lyckas om Jan Mosander inte funnits. Den skröna om Östersjömiljarden som vi spred 1997 var alltför fantastisk för att kunna vara sann. Våra informatörer hävdade 1997 att skurkarna på andra sida Östersjön skulle kvittera en miljard, men bara få åttahundra miljoner. Resten skulle stanna i det svenska regeringskansliet för att kunna hanteras som kompensation för det borttappade partistödet (Persson tappade nästan tio procentenheter i valet 1998). Vad gör Riksdagens Revisorer och vad gör Konstitutionsutskottet, som nu fått den här uppseendeväckande historien på sitt bord? \

Raoul Wallenberg – vår gemensamma skuld

av Gunnar Gavelin

För 2000 år sedan stod en hop nedanför Pontius Pilatus palats och ropade: ”Korsfäst, korsfäst”. Sedan gick man hem, förenade i livslång skam och tystnad. En klass svenska barn går hem tysta utan att säga ett ord om den mobbade, som ingen vågat räcka en hand. Skuld kan förena, och gemensam skuld föder gemensam tystnad.

Raoul Wallenberg är vår gemensamma skuld. Endast vi över 80 år är gamla nog att känna egen skuld. Ni yngre kan skylla på oss. Men inte riktigt. Detta blir en förfärlig läsning, och läsare med känsliga samveten bör sluta här.

Raoul Wallenberg var inte vårt bidrag i kampen mot Förtintelsen. Judeutrotningen började på allvar 1942, men västmakterna hade då andra bekymmer. Först 1944 fick Franklin D. Roosevelt en rapport, som väckte honom till allvaret i situationen. Inom en vecka hade han skapat en ny organisation, ”War Refugee Board”, med en effektiv chef, obegränsade ekonomiska resurser och uppgift att på allt sätt försöka hindra judeförtintelsen främst i Ungern, där nära en miljon judar höll på att utrotas. Nu behövdes ett neutralt land som täckmantel för insatsen.

Organisationens chef Iver Olsen reste omedelbart till Stockholm, där han genom en bekant fick kontakt med Raoul Wallenberg och insåg att denne var rätte mannen för uppgiften. Den amerikanske ambassadören instämde efter ett möte med Wallenberg ett par dagar senare i detta omdöme, och sedan gick bollen till Christian Günther, den borgerlige utrikesministern i den svenska samlingsregeringen.

Räddades från slakt

Efter endast två veckors förhandlingar (15 000 judar gasades ihjäl varje dag) utsågs Raoul Wallenberg till svensk legationssekreterare vid beskickningen i Budapest. Han kom till Budapest i juli 1944.

Beskickningschefen i Budapest godtog detta men skulle med fruktan och förfäran följa Wallenbergs effektiva, men odiplomatiska, diplomati. Man får emellertid söka efter beskrivningar och kommentarer till Wallenbergs spektakulära bedrifter i beskickningens rapporter hem till UD. War Refugee Board var mer uppskattande. I Budapest fanns ännu 230 000 judar, medan 437 000 på landsorten redan hade fraktats till förintelselägren.

Sverige bjöd alltså varken på uppgiften, pengarna eller Wallenberg. Den enda effektiva uppbackningen blev ett handbrev från Sveriges konung, Gustaf V, till den ungerske presidenten i juli 1944. Beskickningsmedlemmar tog också del av vissa av hans aktiviteter, kanske dock inte de allra farligaste. Också folk från andra neutrala beskickningar hjälpte till.

Raoul Wallenbergs gärning under sex kaotiska månader utgör i dag en gripande och gastkramande läsning. Hans organisationsförmåga, effektivitet, ledarförmåga och dödsföraktande mod gjorde honom till en legend. När kriget var slut kunde minst 100 000 judar tacka honom för att vara i livet. 50 000 satt gömda i skyddade hus. 60 000 i ett fångläger räddades i sista minuten från slakt genom Raoul Wallenbergs hot om personliga straff mot gärningsmännen efter krigsslutet. Därtill kom oräkneliga mindre räddningsaktioner utförda med stort mod och förbluffande skicklighet.

Det viktigaste för Wallenberg var att stoppa transporter till fånglägren.

Ambassadör Söderbloms svek

Den 17 januari 1945 togs Wallenberg (en svensk diplomat!) till fånga av ryssarna och fördes till Sovjetunionen, där han sattes i fängelse. Vår ambassadör Staffan Söderblom i Moskva fick ryskt besked om detta redan samma dag. Senare förnekades detta, men i februari kom en bekräftelse från ambassadören Alexandra Kollontaj i Stockholm att Raoul Wallenberg fanns i Moskva. Vår ambassadör diskuterade också Wallenberg-frågan med ambassadör Kollontaj, på besök i Moskva i februari 1945, men en rapport om samtalet saknas.

Den 8 mars meddelades dock i sovjetisk

radio att Wallenberg skulle ha dödat av Gestapo i Ungern. UD bad vår Moskva-ambassadör att undersöka saken, men detta gjordes utan större kraft eller framgång. Den 10 april 1945 erbjöd sig USAs ambassadör i Moskva att hjälpa till att lokalisera Wallenberg, men detta avböjdes av vår ambassadör Staffan Söderblom. Det var ett ödesdigert och obegripligt missgrepp. Vad vi behövde mest av allt vid den tidpunkten var amerikansk hjälp.

Sedan hände ingenting. Den 15 juni 1946 (16 månader senare) rapporterade Söderblom till UD om sin avskedsvisit hos Stalin, där han framförde sin förmodan att Wallenberg hade dödat i Ungern och bad om en bekräftelse på detta, så att ärendet kunde avskrivas. Rapporten om detta olyckliga samtal hemligstämplades av UD och blev offentlig handling först 1980. Raoul Wallenberg blev detta år amerikansk hedersmedborgare – en helt unik hedersutmärkelse. Något Nobels fredspris blev det dock aldrig tal om.

Hur reagerade vi?

Först den 17 april 1945, när Budapest-beskickningen kom hem utan Wallenberg, stod det klart för mannen på gatan att Wallenberg var fånge i Sovjet. Den 7 maj 1945 kapitulerade Tyskland och kriget var slut. Vi kan här erinra oss hur Wallenberg reagerade i Budapest när han fick veta, att Gestapo hade tagit hans judiske chaufför.

Skrev han något protestbrev (som vi gjorde efter tio års funderingar)? Nej, han åkte omedelbart till Gestapos högkvarter där han var eftersökt, gick in och kom efter några minuter ut med chauffören vid handen. Han var då endast 32 år gammal. Tänk om vår statsminister 1945 hade rest till Moskva för att hämta Wallenberg. Han hade inte riskerat något för egen del.

Hur reagerade vi? Demonstrerade vi framför sovjetryska ambassaden? Kastade vi sten? Skanderade vi ”Frige Raoul Wallenberg!” på Stockholms gator? Skrev vi på protestlistor? Kom någon proteststorm igång i pressen?

Nej. Vår demokratiskt och med stor majoritet valda regering erbjöd i stället Sovjetunionen ett kreditavtal på 1000 miljoner kronor – ett på den tiden mycket stort belopp. Trots kraftigt motstånd från indu-

strin och den borgerliga oppositionen godkändes avtalet den 13 november 1946 av riksdagen. Det skall erkännas att inte heller motståndarna till avtalet tänkte på Wallenberg, men nog borde någon ha kunnat utnyttja avtalet i förhandlingarna om Wallenberg. Att så inte skedde måste ha förbryllat ryssarna. Avtalet slöts medan man visste att en svensk diplomat var fånge i Stalins Ryssland.

Erbjöd vi kredit för att få hem Wallenberg eller för att visa att hans öde inte angick oss? Vem vet? Vi vet att Wallenberg blev kvar. Vi slapp hylla en krigshjälte med namnet Wallenberg, vilket skulle ha varit mycket pinsamt. Vi hade ju den 31 juli 1945 fått en socialistisk utrikesminister i Östen Undén. Skördetid hade proklamerats och huser Wallenberg hade utsetts att representera den nya fienden, Kapitalismen. Några förberedelser för firandet av Raoul Wallenberg vid hans hemkomst hörde vi inte heller talas om. Man litade tydligen på att han inte skulle komma hem. (Sovjetiska och amerikanska ambassadörerna hade varit självskrivna gäster vid ett sådant firande).

Utväxling möjlig

Under tiden förhörde Wallenberg i sovjetryska fängelser. Det finns många rykten att han torterades. Vad gjorde vi? Vår ambassads beteende har redan beskrivits och fortsatte på samma sätt till dess ambassadören utbyttes 1946. Vi vet nu att Raoul Wallenberg lyckades få iväg ett brev till Stalin 1946, där han bad att få träffa den svenske ambassadören Staffan Söderblom. Men utan framgång. Enligt en medfånge sade en förhørsledare till Raoul Wallenberg hösten 1946: "Eftersom varken er ambassadör eller er regering har begärt er utlämnad, så kan vi bara antaga att ni var spion för USA.aktionen för judarna var bara en täckmantel." Wallenberg begärde då en rättegång men fick svaret att någon sådan inte skulle komma. Hans fall var en "politisk fråga".

Man kan undra vilken.

Nej, att vi inte försökte få Wallenberg utväxlad kunde ryssarna endast förklara med hans skuld. Hans fem schweiziska diplomatkolleger, som också arresterades i Budapest, utväxlades under 1946 mot åttaryska spioner. Wallenberg kunde också ha blivit befriad om det skett då. Han var ju en orättmätigt fängslad svensk diplomat, och någon utväxling borde inte ha behövts om frågan drivits till sin spets, till exempel



Raoul Wallenberg vid sitt skrivbord jämte sina närmaste medarbetare på den svenska legationen i Budapest vid juletid 1944. Ett par veckor senare hade han gripits av ryssarna.

med ett besök av statsministern i Moskva.

Alla sådana möjligheter försumrades. Att utväxla honom mot en flykting hade naturligtvis inte varit rätt, men det kom också flera tillfällen till utväxling mot spioner vilka högdraget avvisades av Östen Undén. Långt senare, när allt var överspelat, lär han ha ändrat ståndpunkt.

Tydligen hände sedan något i juli 1947 som ändrade situationen, och Wallenberg – som hade suttit i två tremansceller – försvann till sträng isolering i sibiriska läger och fängelser. När vi 1955 slutligen satte igång några blygt underdåniga förfrågningar fanns det inte skuggan av en möjlighet till framgång. En teori: Wallenberg visade då sådana spår av tortyr (upp-brytning av naglar var en vanlig förhørsmetod) att han inte kunde uppvisas i väst. Det var då enklare att begrava honom i Gulag-arkipelagen och slippa alla förklaringar. Den ryska uppgiften att han dog i fängelse den 17 juli 1947 stämmer med den nya politiken med personlig isolering och läger i Sibirien.

Vad vi fått veta av myndigheterna är att polischefen Abakumov, som ansvarade för Wallenberg 1947, arkebuserades 1954, ett år efter Stalins död.

Baltutlämningen

Detta är ju fruktansvärda fakta. Men vem kan vara åklagare? Vi måste ha haft en klantig ambassadör i Moskva, men han satt där genom en demokratisk process och vi var alla ansvariga för vilka som styrde landet. Trodde kanske vi svenskar

också att han var spion? Det var ju litet svårsmält för oss som var uppvuxna i ett socialistiskt land som Sverige, att tro på en rent humanitär människovänlig amerikansk aktion utan kapitalistiska motiv. Det stämde inte med våra teorier.

Vår officiella attityd till Wallenberg-fallet, speciellt i början, är mycket beklämmande. Raoul Wallenberg hyllades i Budapest redan 1946 men inte i Stockholm. Vi fick ingen Wallenberggata (men ett Wallenberg-torg dit ingen har adress i slutet av 1990-talet). Ett Wallenberg-fri-märke blev det, men först 1987. Vi deltog inte officiellt i de Wallenberg-konferenser som anordnades i Israel 1983 och i Stockholm 1984. Vi bojkottade inte de olympiska spelen i Moskva 1980. Och inget Nobelpris. Det finns många uppgifter om hur UD under denna första tid undvek att befatta sig med rapporter som kunde styrka, att Wallenberg var i livet.

Var man rädd att få hem Raoul Wallenberg?

Under tiden utlämnades en båtlast internerade ryssar mot sin vilja utan att Wallenberg begärdes i utbyte. Det blev väl knappast en tidningsnotis. Vi minns också baltutlämningen i december 1945. I princip beslöts denna redan den 15 juni av samlingsregeringen, och den är därför ett för oss alla gemensamt ansvar. Många hävdade dock senare, att frågan hade kommit i ett nytt läge och att utvisningen borde inställas av humanitära skäl. Det är besynnerligt att ingen tänkte på att tala om Wallenbergs orättfärdiga fångenskap med

Ingen informationsfrihet på folkbiblioteket

Folkbibliotek vidgar medborgarnas möjlighet att hämta information. Men det finns begränsningar. Självklart kan inte biblioteken köpa allt som ges ut. Och därför blir inköspolitikerna av avgörande betydelse för vad som är möjligt att läsa. På många ställen har man dessutom en politik som innebär att folkbiblioteket vägrar att låna in litteratur som finns på andra bibliotek, om biblioteket självt fattat beslut att inte köpa in boken. Karl-Göran Bottwyk, flitig besökare på Skellefteå Stadsbibliotek, berättar om sina vedermödor – ofta förgäves – för att få läsa det som inte faller bibliotekschefen (KPML(r)) och dennes medarbetare (v) på läppen.

Om man går till Skellefteå Stadsbibliotek kan man inte läsa den konservativa idé-tidskriften *Svensk Tidskrift*. *Svensk Tidskrift* är struken från från prenumerationslistan.

Chefen på Skellefteå stadsbibliotek, Robert Knutsson, brukar synas i tåget när KPML(r) demonstrerar första maj. Vänsterpartisten Monica Larsson leder den inköpsgrupp som väljer samhällsorienterad litteratur på biblioteket. Kanske har den

personalsammansättningen bidragit till att *Svensk Tidskrift* inte längre finns tillgänglig på Stadsbiblioteket i Skellefteå. Tidskriften *Contra* har aldrig funnits på hyllorna i vårt bibliotek. Enligt bibliotekschefen Robert Knutsson är *Contra* halv-fascistisk.

Jag har flera gånger försökt förmå biblioteket att abonnera på londonbaserade *The Economist* (världens främsta nyhetstidskrift enligt många, redan på Sovjet-

tiden prenumererade Kreml på flera hundra exemplar, trots att den var strängt förbjuden i det övriga Sovjet), men det har jag inte lyckats med. *The Economist* har fått dålig press i svenska vänstertidningar, bland annat i socialdemokraternas nyhetstidning *Aktuellt i Politiken*. Dålig press eller inte från ett annat politiskt läger borde inte vara avgörande.

I brist på *Contra* och annat kan skellefteborna läsa *Landstingsvärlden*. Och

de påstridiga ryssar, som man förhandlade med om de 167 balterna. Alla visste vi vid det laget att han var en rysk fånge, men ingen tycktes berörd av detta.

Vår sista möjlighet att rädda Wallenberg spelades bort.

Även i dessa mörka tider var dock inte allt ynkedom. En landsfiskal på Gotland räddade en båtlast baltiska flyktingar genom att i nattens mörker ge dem svenska kläder och bränna deras uniformer. Vet någon gotlänning hur det gick för landsfiskalen, när regeringen fick vetskap om hans tilltag?

Han skulle ha varit ambassadör i Moskva.

Ovilja

Vi erinrar oss här Dramatens fadäs att sätta upp den polska pjäsen "Ambassadören", visserligen endast i Lejonkulan men med en oförglömligt gripande rollgestaltning av Jarl Kulle. Jag minns hur vi skrattade, när vi trevade oss ned från Lejonkulan och sade att Dramaten tydligen hade räknat med en rumsren, politiskt korrekt pjäs från det då ännu ryskdominerade Polen. Pjäsen gick för utsålda hus men försvann naturligtvis snabbt från repertoaren. Den beskrev hur en svensk Moskva-ambassadör in absurdum försvarade en asylsökande på

ambassaden.

Det finns en ursäkt för vår passivitet i Wallenberg-frågan. Kriget hade just slutat, och de förfärligaste ting avslöjades. Wallenberg blev en episod som drunknade i floden av olyckor. Men riktigt räcker det inte för att urskulda oss. Raoul Wallenberg var endast vårt ansvar. Ingen annans. När vi inte agerade kunde ingen annan göra det. Han var också vårt främsta exempel på motstånd mot nationalsocialismens förlöpningar. Men han var förstås också en Wallenberg. Och i stora kretsar fanns det stark ovilja att tro på rapporter om terror och omänsklighet i det socialistiska Ryssland.

Vad som hände Wallenberg efter våra fadäser 1945–47 hör egentligen inte till vår skuldfråga. Allt var nu överspelat. Den 2 februari 1957 fick vi veta att Wallenberg den 17 juli 1947 skulle ha avlidit i sovjetryskt fängelse och kremerats utan obduktion. Någon svensk begäran att få hans aska har vi inte hört talas om.

Förstod man manne att uppgiften var falsk?

Dussintals rapporter från frigivna lägerfångar berättar emellertid om möten med Raoul Wallenberg ännu så sent som 1983. Han var nu 71 år gammal. Varför släpptes

han inte trots Stalin-erans slut? Stalin avled 1953. 1951 fick kabinettssekreteraren Arne Lundberg ansvar för Wallenberg-ärendet och började driva detta mer aktivt, men det var först 1955 som den svenska regeringen började agera på allvar – fortfarande på det allra underdånigaste. Undéns besök i Moskva 1954 och Erlanders besök 1956 var resultatlösa. Chrusjtjovs besök i Stockholm 1964 gav inte heller något resultat.

Ingenting hjälpte längre (vilket skulle kunna förklaras av tortyrteorin). 1961 fick Nanna Svartz, en välkänd svensk läkare och forskare, en uppgift av en rysk kollega att Wallenberg levde men var svårt sjuk. Regeringen lyckades inte utnyttja uppgiften, vilken uppgiftslämnaren naturligtvis tvingades förneka.

Nej, vi fick inte hem någon kropp eller aska att begrava. Ingen grav väntar på Raoul Wallenberg. Ingen gravvård minner nya generationer om hans hjältemod och om vår skam och förnedring. Skuld kan förena och gemensam skuld föder gemensam tystnad – vår tystnad om Raoul Wallenberg.

"Vi som svek Raoul Wallenberg reste vården" vore en lämplig text. ✍

på hyllplats till vänster om *Landstingsvärlden* står månadstidningen *Kom Ut!* från RFSL. I *Kom Ut!* får skelleftebon läsa om varför RFSLs förbundsordförande Christine Gilljam, i registrerat partnerskap med sin Eva, lämnat socialdemokraterna för att bli chef på vänsterpartiets partikansli, där hon arbetade närmast eller direkt under förre partisekreteraren Lars Ohly. Det var fem sökande till posten som kanslichef, och Gilljam säger sig ha förstått att ordförandeskapet i RFSL definitivt varit en merit i sammanhanget.

Kom Ut! skriver även om kändisar. Petra Östergren och Alexander Bard chockade homovärlden när de blev ett par. Att som bög respektive lesbisk ta ihop det med någon från det andra könet! Att dom kan! Men de unga tu som nu lever som särbos, förklarar gemensamt att det hela tiden handlar om att spränga gränser. (*Kom Ut!* nr 8, 1999).

Snedvridet tidskriftsurval

En dag gjorde jag en genomgång för att finna ut vilka borgerliga alster som finns kvar på hyllorna med periodika. Följande borgerligt inriktade tidskrifter finns på stadsbiblioteket i Skellefteå: *Moderna Tider*, *Månadsjournalen*, *Tempus*, *Grönköpings Veckoblad*, *Kulturtidskriften Horisont* (finlandssvensk), *Medborgaren* (moderat), *Kristdemokraten*, *Focus* (centerpartistisk), *nu*, *det liberala nyhetsmagasinet*. *Moderna Tider* finns fortfarande på biblioteket, även om jag tror att den från början kom med eftersom den under tiden med Göran Rosenberg som chefredaktör hade många socialistiska skribenter som försvunnit, sedan Susanna Popova tog över.

Pro- eller antireligiöst orienterade periodika: *Nya Dagen* (dagstidning), *Svenska Kyrkans Tidning*, *Budbäraren* (EFS), *Vårt Budskap* (EFS Västerbotten), *Trots Allt*, *Signum* (katolsk), *Vår Lösen* (ekumenisk kulturtidskrift), *Sökaren* (new age), *Humanisten* (ateistisk). Sju kristna periodika, varav två från Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, kan bero på EFS starka ställning i skelleftebygden. Vad gäller urvalet av bibliotekets kyrkliga tidskrifter märker man också vänstertendensen. *Svenska Kyrkans Tidning* står till vänster. Det gör även *Trots Allt*, där bland skribenterna finns Yrsa Stenius, Jonas Gardell, Kerstin Ekman och Martin Lönnebo

Jag saknar däremot följande kristna tidskrifter på Skellefteå stadsbibliotek: *Nya Väktaren*, *Kyrka och Folk*, *Svensk*

Pastoraltidskrift, *Biblicum*, *Bibel och bekännelse*, *Till Liv*, *Evangelisk-Luthersk Missionstidning*, *Magazinet*, *Maranata* och *Genesis*.

Tidskrifter med socialistisk inriktning finns det gott om: *ETC*, *Folket i Bild*, *Arena*, *Clara*, *Pockettidningen R*, *Häftan för Kritiska studier*, *Ordfront*, *Ord & Bild*, *Tiden* (socialdemokraternas debattidskrift), *Fönstret* (ABFs tidning), *KRUT*, *Kritisk Utbildningstidskrift*, *Vi Mänskor* (utgiven av Svenska Kvinnors Vänsterförbund), *Amnesty Press*, *Palestina nu* (Palestinagrupperna i Sverige), *Södra Afrika*, *Bang*, *PAX* (Svenska Freds), *Socionomen*, *Djurens Rätt*, *Fältbiologen*, *Socialpolitik*, *Aktuellt i politiken* (socialdemokratisk), *Flamman* (vänsterpartistisk), *Miljömagazinet*, *Proletären* (organ för KPML(r)), *Arbetaren* (syndikalistisk). Till den allmänna vänsterbilden hör också ett flertal tidskrifter med inriktning på tredje världen eller etniska minoriteter, tidskrifter som ofta har en klar vänstertendens. Därtill kommer en rad fackliga tidningar och dessutom ett par homotidningar: *HIV-aktuellt* och *Kom Ut!* (RFSL:s tidning).

Den moderaterna närstående debattidskriften *Svensk Linje* har man plockat bort, medan man behållit socialdemokraternas *Tiden*. Man har behållit *LO-tidningen*, medan man plockat bort *SAF-tidningen*. Både avlägsnandet av *SAF-tidningen* och därefter av *Svensk Linje* har ägt rum sedan r:aren Robert Knutsson blev chef för stadsbiblioteket i Skellefteå.

Man uttryckte häromdagen från bibliotekets sida ångslan över att *Contra* kunde vara mot invandring. Alla dylika tidskrifter är portade från biblioteket i Skellefteå. Själv är jag för en i det närmaste fri invandring, vilket inte hindrar att jag är intresserad att ta del av tankar från dem, som har motsatt uppfattning. Det finns för övrigt många saker som jag vänder mig emot, vilket inte hindrar att jag ibland känner behov av att informera mig om hur de tänker som tänker annorlunda än jag.

Enligt de generella regler som Kulturnämnden i Skellefteå lagt fast så skall vårt folkbibliotek tillhandahålla besökare och låntagare ett allsidigt utbud med balans mellan olika religiösa och politiska riktningar.

Till balans skulle bidra inte bara ovan nämnda tidskrifter från bibeltroende kyrklig höger utan även tidskrifterna *Contra* och *Nyliberalen*, *Svensk Tidskrift* och

Svensk Linje samt *Salt*. Skellefteå stadsbibliotek säger nej till mitt förslag att prenumerera på tidskriften *Contra* för nästa år.

–Tidskriften *Contra* är för smal, säger ansvariga bibliotekarien Birgitta Larsson. Dessutom finns *Contra* att läsa på Internet, menar hon (påståendet är dock inte sant).

The Economist nobbas också:

–*The Economist* skulle passa bättre på Skeria-biblioteket, menar Birgitta Larsson. Skeria-biblioteket betjänar filialerna i Skellefteå för Luleå tekniska universitet och Umeå universitet. Dessutom menar man att en prenumeration på *The Economist* vore för dyr för ett folkbibliotek som Skellefteå stadsbibliotek (*The Economist* kostar mindre än 1000 kronor att prenumerera på för 52 200-sidiga nummer).

Vinbok var tabu

Min erfarenhet är att de folkbibliotek som är mest öppna för förvärv av politiskt icke korrekta tidskrifter och böcker är biblioteken på unga universitetsorter som till exempel Linköping och Karlstad. När man frågar folkbiblioteken på dessa orter varför de tillhandahåller vissa politiskt kontroversiella böcker, så brukar de svara att de är särskilt inriktade på att tillhandahålla debattskrifter. En större öppenhet för litteratur med tankar i strid mot gängse och etablerade föreställningar kan man förutom hos de unga universitetsorternas bibliotek även finna på kommunala bibliotek utanför det "egentliga" Sverige, där urbefolkningen inte är svensk. Till exempel i Skåne med en mer dansk än svensk befolkning eller från Piteå kommun norrut, där urbefolkningen är finsk-ugrisk.

I det icke försvenskade Skåne går det an att köpa in och tillhandahålla till exempel *Drick vin, lev bättre. Lev längre* av Erik Olav Hansen, pensionerad före detta medicinsk medarbetare på danska tidningen *Politiken*. I Skåneland har man inga problem med att låta medborgarna i respektive kommuner läsa böcker som tar upp och beskriver alkoholkonsumtion med danskt gemyt i stället för som ett stort samhällligt problem. Det har man svårt med i Skellefteå. Efter inköpsförslag från mig vägrar Skellefteå stadsbibliotek att förvärva Hansens bok. Det betyder att man även säger nej till ett tillfälligt förvärv i form av fjärrlån. Bibliotekschefen Knutsson gick till den datoriserade bokkatalogen, knappade in sökordet "Vin" och fick över fyrtio träffar på biblioteken i kommunen.

Jag kunde väl låna och läsa någon av de 45 boktitlar om vin som redan fanns i kommunen, i stället för Hansens bok, menade Knutsson. Och en av bibliotekarierna menade att hon hade en bror som var alkoholist, och det var ju förskräckligt. Här i Skellefteå skall minsann ingen dansk öl- och vinkultur kunna etableras!

I Piteå däremot finns *The Economist* på tidskriftshyllan och *Sydsvenska Dagbladet* bland dagstidningarna. Och man har köpt in David Andersons debattbok *Dödsstraffet, ett försvar*, en bok som förargar många svenskar. Men på Skellefteå stadsbibliotek har både vänstern och Amnesty ett starkt inflytande, vilket lett till ett negativt förvärvsbeslut. Det betyder att boken inte heller får fjärrlånas.

Bibliotekschefen Robert Knutsson motiverade bibliotekets negativa beslut med att debatten om dödsstraff vore en anakronism i dagens Sverige. Sedan jag visat Tommy Hanssons anmälan av boken i *Contra* menade Knutsson att det var typiskt att en halvfascistisk tidskrift som *Contra* skulle förorda dödsstraff. En bibliotekarie menade att det faktum att David Anderson är en pseudonym bidragit till det negativa förvärvsbeslutet. Skriver man en debattbok under pseudonym visar det att man inte vill stå för det man skriver, enligt bibliotekarien ifråga. Även om författaren är känd och omskriven i dagspress. Att jag visade en tidningsartikel från författarens hemort Nyköping, där denne presenteras med sitt riktiga namn Ragnar Blomfelt hjälpte därför inte. Blomfelt är för övrigt en finlandssvensk teolog som medverkat vid tillkomsten av den Svenska Folkbibeln. Svenska Folkbibeln har man faktiskt köpt in till Skellefteå stadsbibliotek, trots allt.

Sitt avståndstagande till boken *Dödsstraffet, ett försvar* bygger Stadsbiblioteket i Skellefteå i främsta rummet på det omdöme boken fått av Bibliotekstjänst. Den som skrivit omdömet beskriver sig själv som motståndare till dödsstraffet, med tillägget en mycket stark sådan. Efter klagan från författaren att en dödsstraff-motståndare med anknytning till Amnesty fått skriva omdömet, vägrar Bibliotekstjänst ändå att låta annan person skriva nytt omdöme. Bibliotekstjänst tillåter nämligen sina lektörer att göra personliga omdömen. Beslut av Bibliotekstjänst kan inte anfäktas hos JO, eftersom Bibliotekstjänst är ett privat företag, bildat av Sveriges folkbibliotek.



Bara några tiotal folkbibliotek prenumererar på *Contra*. Stadsbiblioteket i Eskilstuna tar dock igen skadan genom en väldigt tjugig skylt på en sidoingång (foto: Carl Holm)

Kommunerna förbjuder fri läsning

Stadsbiblioteket i Västerbottens residensstad Umeå har också sagt nej till *Dödsstraffet, ett försvar*. Men så räknas också Umeå som den mest röda av Sveriges universitetsstäder. En riktigt ung universitetsort som Karlstad har däremot köpt in boken. Med den tidigare nämnda motiveringen att man som ort med många studenter särskilt inriktar sig på att tillhandahålla debatlitteratur. Antalet studenter i Karlstad närmar sig idag de 10 000. Ytterligare en bok som inte kan fjärrlånas till Skellefteå på grund av ett negativt förvärvsbeslut är Ulf Nilsons bok *Sverige, slutet anstalt*. Den boken ville man inte förvärva till Skellefteå om jag inte kunde visa någon recension. Boken hade nämligen aldrig fått något omnämnande i Bibliotekstjänsts Journal. Jag sökte och hittade en recension i en tidning från Småland, förutom de debattkommentarer som jag tidigare visat. Men de ansågs för korta och den artikel ur Svensk Linje som jag också visade avfärdades med att den inte var en riktig recension. Sedan biblioteket i recensionen från Småland hittat en negativ mening avböjdes förvärv. Därmed är även fjärrlån omöjligt av Ulf Nilsons bok.

Sådan är situationen i Skellefteå kommun, där man för övrigt också rensat bort Herbert Tingstens skrifter från hyllorna. Men i det tornedalsfinska Haparanda förstår man inte varför man plötsligt inte skulle kunna köpa in Ulf Nilsons böcker. Det har man kunnat förut i både Skellefteå och Haparanda, innan Christina Jutterström

gav Nilson sparken från Expressen. Men det som stör och retar svensken stör inte alltid tornedalsfinnen. Därför kan man på biblioteket i Haparanda läsa "Sverige, slutet anstalt".

Thomas Quicks bok *Kvarblivelse* fick jag också nej på. Där var orsaken dock inte politisk utan snarare allmänpreventiv. Boken *Kvarblivelse* har anmälts i en lång intervju med Quick i en skateboardtidskrift, som finns på barn- och ungdoms-avdelningen på stadsbiblioteket i Skellefteå. Barnen kan på flera sidor läsa om boken, men jag som vuxen hindras läsa i boken.

Svårigheter att genom lån, inklusive fjärrlån, erhålla viss litteratur möter man bara på vissa folkbibliotek. Däremot inte på universitetsbiblioteken, som följer statliga regler. Folkbiblioteken som är kommunala bibliotek lyder under det kommunala självstyret. Det betyder att Sveriges alla kommuninvånare har rätt att förbjuda sig själva läsning av viss litteratur, genom att låta sina politiska företrädare sätta upp regler för kommunens bibliotek. Alla kommunbibliotek har snarlika regler som sedan tillämpas olika beroende framför allt på värderingarna hos bibliotekspersonalen.

Den enda väsentliga skillnad i regelverk som jag känner till vad gäller utlåneregler är att ett fåtal kommunbibliotek tillåter fjärrlån, det vill säga tillfälligt förvärv, av böcker som på grund av sitt innehåll inte förvärvats genom inköp. De flesta vägrar dock att låna in sådant som man sagt nej till att köpa för egen del.

av Tommy Hansson

Myrdal – socialist och rashygieniker

Gunnar Myrdal (1892–1987) var – i likhet med maken Alva – en av arkitekterna bakom den sociala och ekonomiska planering, som gjorde Sverige till ett föregångsland för ”progressiva” världen över. Makarna Myrdals vision för Sverige hade dock ondskefulla inslag som inbegrep rashygieniska tankar som liknade de tyska nazisternas – bland annat till följd deras idéer blev tusentals människor i vårt land tvångsteriliserade och lobotomerade.

Gunnar Myrdal föddes i Gustafs i Dalarna 1898, men växte upp i Södermanland. Han hade från början efternamnet Pettersson och var son till godsägaren och högermannen Carl Adolf Pettersson. När han tagit studenten och påbörjat sina juridikstudier hade han bytt ut Pettersson mot ”Myrdahl” efter sin farfaders gård Myres. Alla syskon antog det nya namnet, som dock efter ett tag omvandlades till det ”enklare” ”Myrdal”. Fadern bibehöll dock ”Pettersson”. På dennes gravsten förekom först titulaturen ”godsägare” i förgylld skrift, endast för att senare ersättas av en mer modest ingravering.

Uppenbarligen ville socialdemokraten Gunnar Myrdal inte att faderns antecedentia skulle framstå som alltför ”märkvärdiga”. Sonen Jan Myrdal upprördes högeligen över detta och skriver i sin memoarbok *Barndom* (sidan 111): ”Raseriet är sådant att jag tappar andan. Jag får knappt luft.”

Fick ”Nobelpriset”

Karl Gunnar Myrdal/Pettersson blev jurisdoktor och samtidigt docent i nationalekonomi Stockholm 1927 och hedrades under årens lopp även med ett par hedersdoktorat vid amerikanska universitet. 1930 utsågs Myrdal, som var professor Gustaf Cassels favoritlev, till professor vid Institut universitaire des hautes études internationales i Genève. 1933–50 var han professor i nationalekonomi med finansveten-

En ungdomlig Gunnar Myrdal åtskilliga år innan det blivit politiskt inkorrekt att röka...



skap vid Stockholms högskola.

Myrdal bekände sig tidigt till en planmässig nationalekonomi, vilken städse betonade kravet att politiken skulle styra samhällsekonomin på det att inte marknadskrafterna skulle få fritt spelrum. 1927 utkom hans avhandling *Prisbild-*

hävdar att Myrdal betonade ”förväntningarnas roll i det ekonomiska livet och diskuterade de kumulativa krafternas betydelse för bland annat prisnivån”.

Det var först 1932 som Gunnar Myrdal gick med i Socialdemokratiska arbetarepartiet (SAP). Han anses ha varit arkitekten bakom finansminister Ernst Wigforss krispolitik på 30-talet och inskräpte i J.M. Keynes efterföljd, att det var statsmakternas uppgift att motverka depressioner medelst offentliga satsningar.

Gunnar Myrdal tilldelades 1974 – tillsammans med den frihetlige nationalekonomiske filosofen Friedrich von Hayek – Riksbankens pris till Alfred Nobels minne (”Nobelpriset i ekonomi”) ”för pionjärbete inom penning- och konjunkturpolitik samt för studiet av sambandet mellan ekonomiska, sociala och institutionella förhållanden”.

Myrdal och ”ryssavtalet”

Det är emellertid inte i första hand på grund av sina ekonomivetenskapliga insatser vi har valt att inränga Gunnar Myrdal i den tvivelaktiga skaran ”de som förstörde Sverige”, även om det är höjt

De förstörde



Sverige

ningsproblemet och föränderligheten och 1930 *Vetenskap och politik i nationalekonomien*, där Myrdal enligt *Svensk uppslagsbok* (band 20) ”upprepar det gamla kravet på en värdefri nationalekonomi och uppvisar, hurusom den ekonomiska diskussionen ofta utgått från politiska värderingar”. Myrdal bidrog med talrika bidrag till den nationalekonomiska så kallade Stockholmskolan. *Nationalencyklopedin*

utom allt tvivel att de planekonomiska teorier Myrdal förespråkade i dag ter sig synnerligen nattståndna. Det är i stället som praktisk politiker – Myrdal var under ett par år svensk handelsminister i slutet på 1940-talet – och som rashygieniker hans rykte måste betecknas som minst sagt herostratiskt.

I oktober 1946 ingick Sverige ett handelsavtal med Sovjetunionen under medverkan av bland andra Myrdal, ambassadör Rolf Sohlman och vice riksbankschefen Klas Böök. Den svenska krediten gentemot Sovjetunionen kom enligt avtalet att uppgå till dåförtiden ofantliga en miljard kronor, att återbetalas inom 15 år (räntefritt de första tre åren och därefter med tre procents ränta). Också ett avtal om ömsesidigt varuutbyte ingicks. *Dagens Nyheter*, där den antikommunistiske professorn Herbert Tingsten nyligen tillträtt som chefredaktör, rasade och skrev bland annat:

”Handelsavtalet med Ryssland inrymmer även i sitt nu undertecknade skick leverans- och kreditutfästelser som inte står i rimligt förhållande till vårt lands produktionsmöjligheter och betalningskraft och som måste väntas bli en svår ansträngning för vår försörjning. Det ger intryck av ett slags elephantiasis... Det är onaturligt, säger man, att Sveriges utrikeshandel med den östra grannen varit så förkrympt. Till detta kan endast svaras att förkrympningen motsvarar den isolering från och den avsägelse av vanligt fritt varuutbyte som ingår i det ekonomiska system Sovjetryssland valt.”

Det framkom vid tidningens fortsatta behandling av frågan, att direktör Thorsten Ericsson vid Asea utsatts för starka påtryckningar från regeringshåll i syfte att få företaget att pressa sin produktion för att ”ryssavtalet” skulle kunna fullföljas. Det blev den sovjetvänlige Gunnar Myrdal som fick påta sig ansvaret: ”Statsrådet Myrdal är överbevisad om osanning”, konstaterade *Expressen*; Myrdal anklagades för att ha sökt dölja sanningen genom ”lösa, svävande besked och halvvalda fraser”. Myrdal bemötte kritiken men tvingades avgå 1947. Han hade 1945 också medverkat till ett handelsavtal med Polen. 1947 blev han chef för Europakommissionens sekretariat i Genève.

”Människomaterial”

Det var 1934 – året efter nationalsocialisten Adolf Hitlers makttillträde i Tysk-

land – som Gunnar och Alva Myrdal kom ut med sin omdiskuterade bok *Kris i befolkningsfrågan*. Officiellt brukar den betecknas som ett ställningstagande för ”välfärdsolitik”, men det är knappast som sådant boken bör intressera nutida bedömare. Boken blev så omdiskuterad att Myrdals valde att försvinna till USA för några år. I boken indelar makarna Myrdal medborgarna i ”toppvärdiga” och ”icke toppvärdiga”. Det är, säger man, ”den psykoprofylaktiska socialpolitikens direkta uppgift... att framskapa ett bättre människomaterial”.

Det bästa sättet att få fram ett bättre ”människomaterial”, anser Gunnar och Alva Myrdal, är att tillämpa tvångsterilisering, särskilt gentemot personer med ”olämpliga” arvsanlag. På sidan 258 i boken skriver man: ”Helst skulle man på den vägen vilja *utrota* all slags fysisk och psykisk mindervärdighet inom befolkningen, både sinnesslöhet och sinnessjukdom, kroppsliga sjukdomar och dåliga katartärsanlag”. Myrdals önskar ”både från socialpedagogisk och arvsbiologisk synpunkt” få till stånd ”en så sträng lagtillämpning som möjligt”. Det skulle bli möjligt för de statliga myndigheterna att med tvångsmetoder sterilisera alla individer som betraktades som olämpliga ur samhällsplanensynpunkt.

Det låg vidare Gunnar och Alva varmt om hjärtat att rädda barnen undan sina föräldrar genom att låta den offentliga sektorn bli alltmer involverad i uppfostran, omvårdnad och undervisning. Man vill ”utnyttja skolan som propagandamedel; detta ej blott för att skapa mer kunniga och ansvarsmedvetna föräldrar i nästa generation, utan även för att låta barnen uppfostra sina egna föräldrar” (sidan 266).

Det är tragiskt att Gunnar och Alva Myrdals tankar indirekt ledde till att tusentals människor i Sverige steriliserades och lobotomerades, därför att de ansågs vara rubbade och/eller olämpliga att föra släktet vidare. Redan 1920 hade Hjalmar Branting med flera svenska politiker under tecknat en motion om att ett rasbiologiskt institut skulle inrättas i Sverige. En enhällig riksdag biföll motionen, och det rasbiologiska institutet kunde upprättas 1922 inom Uppsala universitets ram med Herman Lundborg som chef. Institutets uppgift sades vara att ”vårda folkmaterialen” och verka mot en degenerering av befolkningen genom inblandning

av ”defekta, abnorma, asociala och brottsliga människor”. Detta synsätt kom även att påverka den svenska regeringspolitiken gentemot samerna, vilken måste betecknas som klart rasistisk.

Att liknande tankar även fanns på många andra håll (i Sverige förutom hos nazisterna också bland annat inom Bondeförbundet) gör inte makarna Myrdals skuld mindre.

Föga humant

Gunnar Myrdal var en lysande begåvning som också gjorde sig ett internationellt namn. 1944 utkom han med boken *An American Dilemma* (2 band), som var en brett upplagd undersökning angående den så kallade negerfrågan i USA, som svensken gjorde på uppdrag av Rockefellerstiftelsen. Myrdal menade att man borde lösa problemet genom att ge Amerikas svarta ökad ekonomisk och social standard via offentliga biståndsinsatser. Vidare ledde Myrdal 1957–67 ett internationellt projekt kring u-ländernas situation. 1957 hade han i *Rika och fattiga länder* och 1968 i *Asian Drama* kritiserat frihandelsteorin.

Det stora problemet med Myrdals ekonomiska tänkande var givetvis att de inte ledde till önskat resultat, det vill säga socialt och ekonomiskt välstånd (mer än möjligtvis Sverige, där verkligheten dock från och med Olof Palmes tid som statsminister gjort också ”den svenska modellen” tveklaktig). I Tredje världen är det länder som satsat på kapitalism och fritt näringsliv (såsom Sydkorea, Taiwan, Singapore, Malaysia med flera) som gått framåt, medan de socialistiska experimenten enligt Myrdals recept (Nordkorea, Tanzania, Angola, Burma etcetera) hamnat ordentligt ”på dekis”.

Den som vill veta hur de mästrande familjeuppfostrarna Gunnar och Alva Myrdal själva var som föräldrar rekommenderas läsa sonen Jan Myrdals böcker om sin barn- och ungdom. I ett samhällsperspektiv framstår Gunnar och Alva som cyniska planeringsingenjörer som starkt bidrog till att forma ett – mitt i all yttre välfärd – kallt och mänskligt sett ogästvänligt samhälle med en föga human människosyn.

Fotnot: Alva Myrdal behandlas i serien ”De förstörde Sverige” i *Contra* nummer 6 1999.

BOK-NYTT

Vitryssland

När Vitryssland blev självständigt i samband med Sovjetunionens upplösning, stoppade de nya ledarna den gamla rödgröna sovjetflaggan i malpåse. I stället fick landet en ny, röd-vit flagga. Man ville markera att självständigheten hade kommit för att stanna. Men det hade den inte. När den hårdhännte sovjetnostalgikern och kommunisten Aljaksandr Lukasjenka tog makten återinförde han följaktligen den gamla kommunistflaggan.

Problematiken i förhållande till det gåtfulla Vitryssland – såväl Golda Meir som Andrej Gromyko liksom Marc Chagall kom därifrån – benas skickligt upp av Kjell Albin Abrahamson i dennes nya bok *Vitryssland. 89 millimeter från Europa*. Abrahamson skriver på ett samtidigt faktsäckat och medryckande sätt om ett förhållandevis okänt land, som ändå ligger nära den europeiska kontinentens hjärtpunkt.

Aljaksandr Lukasjenka är Europas siste doktrinäre kommunistiske härskare, utan att för den sakens skull kunna betecknas som en diktator av samma typ som Pol Pot eller Kim Jong-il. Trots allt söker han mitt i allt diktatoriskt godtycke upprätthålla en demokratiskt sken med val och vissa möjligheter för oppositionen att verka. Det var dock ett bakslag för Lukasjenka när valdeltagandet i parlamentsvalet i oktober blev mycket lågt sedan oppositionen uppmanat folk att inte rösta. Det uppskattades till under 50 procent, vilket borde ha medfört att valet skulle ha ogiltigförklarats – Lukasjenka svarade med att för-



Kjell Albin Abrahamson



Vitryssland 89 millimeter från Europa



klara valet giltigt ändå och strunta i oppositionen.

Abrahamson skildrar den maktfullkomlige presidenten på ett både humoristiskt och avslöjande sätt. Exempelvis återberättar författaren (sidan 78) en historia där Lukasjenka tillfrågas om hur många språk han behärskar. ”Tre”, blir svaret, nämligen ”ryska, vitryska och engelska”. Han uppmanas då säga något på engelska. ”Hände hoch!” blir svaret. Lukasjenka får då veta att detta inte är engelska utan tyska men blir inte svaret skyldig: ”Herregud, då talar jag fyra språk”.

En känslig fråga för Lukasjenka – liksom alla som bekänner sig till den kommunistiska ideologin – är de grymheter som utförts av kommunistiska härskare. Kurapaty heter ett litet vackert tallskogsområde strax nordost om den vitryska huvudstaden Minsk. Men platsen har också ett symbolvärde för den mörka sovjetkommunis-

tiska historien, då tiotals miljoner människor mördades under Stalin-tiden. Den vitryske historikern och arkeologen Zianon Paznjak upptäckte i slutet av 1980-talet att det fanns massgravar i Kurapatyskogen, sannolikt innehållande resterna efter människor som mördades på Stalins tillskyndan åren 1937–41. Han avslöjade tillsammans med en kollega massgravarnas förekomst i

två tidskriftsartiklar 1988, då Sovjetunionen fortfarande ägde bestånd. Förste statsåklagaren tillsatte snabbt en regeringskommission för att utreda anklagelserna om folkmord, men utredningen lades ner efter ett halvår. Undersökningskommissionen uttalade som sin åsikt, att det alls inte var Stalin som bar ansvaret för massmordet utan de tyska nationalsocialisterna – eller möjligen att det var frågan om kriminella som avrättats för att de inte skulle ansluta sig till de nazityska ockupanterna!

Lukasjenka anslöt sig, föga sensationellt, till denna teori. ”Kurapaty”, skriver Abrahamson, ”var en nationell tragedi som politiserades och delade den vitryska befolkningen... Hur många människor mördades då med nackskott i Kurapaty? Ingen vet, det exakta antalet kommer aldrig att kunna fastställas. Kanske rör det sig om 5 000 offer, kanske 50 000,

kanske till och med 250 000” (sidan 138).

Också judarna råkade illa ut i Vitryssland. Före Andra världskriget fanns i landet 375 000 judar, och Minsk var ett av de största judiska samhällena i hela Sovjetunionen. Jiddisch var jämte vitryska, polska och ryska ett officiellt erkänt språk. Abrahamson påminner om att 200 000 sovjetiska judar sköts ihjäl eller placerades i arbetsläger redan före Andra världskriget. Det vill säga innan Hitler satt igång Förintelsen.

Det som gör Kjell Albin Abrahamsons bok särskilt läsvärd är att den inte uteslutande är politisk. Vitrysslands politiska förhållanden vävs in i en helhetsbild där också historiska, kulturella, sociala och allmänmänskliga förhållanden är viktiga inslag. Abrahamson kallas i texten på bokens baksida ”en diktare förklädd till reporter”, vilket gör att man med stort nöje läser om hans möten med människor på tåg och i restauranger och utläggningar om till synes betydelselösa detaljer och även personliga problem.

Diktatorn Aljaksandr Lukasjenkas osympatiska gestalt tilldrar sig naturligtvis författarens stora intresse. Skildringen av denne Östeuropas siste klassiske kommunistiske härskare är både nyanserad och bemängd med stor humor, inte minst med tanke på att den tunnhåriga Lukasjenka är ytterst mån om att hans monumentala bluffkamning inte skall tillintetgöras av ostyriga vindkast. Detta kan ge upphov till dråpliga situationer i härskarens umgänge med massmedia...

Tommy Hansson

Kjell Albin Abrahamson: Vitryssland. 89 millimeter från Europa. 239 sidor. Fischer & Co.

BREV TILL CONTRA

Vådaskott i nazistjakten

I början av 1950-talet inleddes i USA en klappjakt på kommunister inom administrationen, något som ledde till att många oförvitliga tjänstemän tvangs lämna sina tjänster. Kommunistjakten var initierad av den republikanske senatoren Joseph McCarthy (1908–57) och det visade sig i efterhand att många beskyllningar varit grundlösa. I Sverige häcklades McCarthy bland annat av DN:s tecknare Rit-Ola, som i en teckning visade FBI-agenter på jakt egter någon vars mormor haft Stalins porträtt på vinden. Själv fick jag som 15-årig mässuppassare försäkra att jag inte haft samröre med kommunister, detta för att erhålla mitt "alien crewman's landing permit".

Dagens jakt på verkliga eller förmenta nazister i Sverige börjar påminna om McCarthyism. Det finns många som är ivriga

att visa sina antinazism, vilket lättast göres genom att beskylla andra för att ha nazistsympatier, vara nazianstucken etcetera, om man tror sig se en likhet med Hitlers rörelse. Med anledning därav skrev jag den 17 oktober en insändare till Sydsvenskan med följande lydelse:

Så här i älgjaktstider kan erinras om många vådaskott, från rent löjeväckande sådana mot tamboskap, till tragedier då "älgliknande" jaktkamrater skjutits ihjäl. I Sverige pågår sedan en tid en intensiv jakt på nazister. Tyvärr har nog mången nazijägare, precis som vissa kollegor i älgskogen, interiktigt klart för sig hur villebrådet ser ut, vilket innebär en hög risk för vådaskott. Så blir man till exempel alls inte nazist eller ens nazianstucken för att man obstruerar mot ekonomisk invandring (asylfusk), lika lite som man blir nazianstucken för att man prisar en sysselsättningspolitik à la Keynes (offentliga

satsningar med lånat kapital, som i Tredje Riket). Man kan ju lika gärna vara socialdemokrat!

Trots att insändaren låg väl "i tiden" klarade den inte censuren. Redan två dagar efter det att jag sänt bidraget till SDS gjorde sig författaren Herman Lindqvist skyldig till ett blamt vådaskott, i det han beskyllde professor K.G. Hildebrand för att ha varit nazist. Hur Lindqvist formulerat sig är mig obekant, eftersom jag inte hann läsa boken innan den indrogs av förlaget. Men bakgrunden är den så kallade "eden i bollhuset" 17 februari 1939, då 548 studenter röstade emot och 340 för att Sverige skulle ta emot tyska intellektuella, däribland många judiska läkare. Eftersom redan cirka 300 svenska läkare var arbetslösa, ville man inte spä på arbetslösheten med import! Lindqvist har tydligen betecknat de 548 felröstande som "nazister", men till dessa hörde *inte* K. G. Hildebrand.

En av de närvarande var Ar-

vid Fredborg. Han tillhörde de 548, och i boken "Destination Berlin" beskriver han händelsen sålunda: "I ljuset av vad som senare hände har jag naturligtvis ställt mig frågan – var det riktigt handlat att vara med och stjälpna en resolution på grund av en relativt liten avvikelser från vad man kommit överens om? Naturligtvis – ingen visste i februari 1939 vad som skulle hända två-tre år senare. Men en sak borde ha påverkat mitt ställningstagande, men gjorde det inte. Det var medvetandet om ett snart förestående världskrig. Vad jag gjorde vittnade under sådana förhållanden inte precis om någon vidsyn, och jag har senare ångrat mitt handlingsätt". Fredborg var bevisligen aldrig nazist (han var högerman). Om Lindqvist nu i sitt nit att visa sin egen antinazism verkligen beskyllt de 548 felröstande för att vara nazister, borde även ännu levande av dessa, precis som professor Hildebrand, ha skadestånd för förtal, och Lindqvist förtjänar verkligen det obehag och de ekonomiska förluster hans förlöpnings orsakat honom.

Magnus Cappelin

CONTRA

1 2001

I nästa nummer av Contra kommer vi att granska den svenska sjukvården. Vår USA-korrespondent Allan C. Brownfeld behandlar den amerikanska vänsterns försök att strypa yttrandefriheten. Tekniken känns igen från vårt eget land. Och i Sverige är det inte bara yttrandefriheten som kläms åt, utan själva de demokratiska beslutsprocesserna inskränks, till förmån för den monolitiska maktapparaten media-de socialistiska krafterna. Contra avslöjar och kritiserar!

...kommer i februari